47ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2520 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 1912 ՄԱՅԻՍ 10-23

JOURNAL ARMÉNIEN
MANZOUMÉ-I EFKIAR
54 Grand' Rue de Pera 54
Constantinople

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ ԿՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՊԱՊԸ ԱԼԻ ՃԱՏՏԷՍԻ, ԹԻՒ 54

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂՂՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐ ԵՒ ՁԵՆ ՏՐՈՒԻՐ

Մանզումէի Էֆքեար

ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԱՆԿԱԽ ՕՐԿԱՆ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

منظومهٔ افکار ارمنیجه یومی غزته
صاحب امتیاز اوحانس فرید
اداره‌خانه‌سی باب عالی جاده‌سنده نومرو ٥٤

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆԽԻԿ	ՏԱՐԿՆ.	ՎԵՑՄՍ.	ԵՌԱՄՍՑ.
Պոլսոյ համար	80 Ղ.	45	25 Ղ.
Գաւառներու համար	80 „	45	25 „
Արտասահմանի „	25 Ֆր.	14	8 Ֆր.

ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 ղրշ., մէկ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

10 ՓԱՐԱ — ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐԹԱԼՈՑՍԻՆ, ԲԱՑԻ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻԷՆ — 10 ՓԱՐԱ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՄԸ

Ազգ. վարչական չրջանակները նորէն պիտի փոթորկէին։ Կրօն. Ժողովը թեւերը սոթեր էր արդէն, և ռազմական դիրք մը առած կը սպառնար Բաղ. Ժողովին։ Այսօր նոյն դիրքին, նոյն սպառնական չարժումին մէջ պիտի գտնէինք նաև Բաղ. Ժողովը։ Եւ Տէրը միայն գիտէ թէ պարապութեանց այս բաղխումը ի՞նչ ահաւոր որոտում պիտի հանէր մեր գլխուն։

Ինչո՞ւ սակայն այս գուպարը, ինչո՞ւ այս բաղխումը։

Եթէ գիտնաք որ ամբողջ պատճառը սառնակո՞յտ մըն է...

Այո՛, սառնակոյտ մը, և ճիշդ ու ճիշդ այն սառնակոյտը որ մեզմէ բիւրաւոր մղոններով հեռուն՝ Ատլանտեանի դաւաճան ալիքներուն վրայ՝ «Թիթանիք»ի ընկղմելուն պատճառ դարձաւ։ Եթէ նաւապետ Սմիթ քիչ մը աւելի խելօք վարէր իր նաւը, այսօր ո՛չ Կրօն. Ժողովը պիտի յուզուէր, ո՛չ Բաղ. Ժողովը, և մեր արդէն իսկ փոքրանհոգով վարչական չրջանակները այս նոր փորձանքն ալ չպիտի չալկէին։

Որովհետեւ կառուցողը իր օ՛ք «Թիթանիք»ն է, կամ աւելի ճիշդը՝ Հուսյիթ Սթարի հսկայ չոգենաւին նաւաբեկեալներն են։

Զանձրոյթի պահու մը միջոցին, մեր երանելի Բաղ. Ժողովին խելքին փչեր է հոգեհանգիստ մը սարքել ի յիշատակ այդ դժբախտ նաւաբեկեալներուն։ Եւ ասիկա՝ ո՛չ թէ անոնց մէջ գտնուած մէկ քանի Հայերուն համար, — տասը Հայ պակաս՝ իրենց հո՞գն է, — այլ առաւելապէս ամերիկացի նաւաբեկեալներուն համար, իբր համակրական ցոյց մը դէպի անդրծովեան խոշոր Հանրապետութիւնը։

Գիտէք արդէն որ Պերլինի Վեհաժողովէն ի վեր միջազգային նշանակութիւն մը ստացած ենք մենք։ Եւ ինչպէս որ ուզեցինք Անգլիոյ թագաւորին թագադրութեան հանդէսներուն ներկայացուցիչ մը ուղարկել, անշուշտ պատշաճ էր որ Ամերիկեան կառավարութեան սուդին ալ մասնակցէինք հանդիսաւոր եղանակով մը։

Միջազգայնացա՛ւմ, ինչո՞ւ չէ. քայլ առ քայլ դէպի հոս կ'երթանք յամր բայց ապահով կերպով, և անշուշտ հեռու չէ այն օրը ուր մենք ալ մեր որոշ ձայնը պիտի ունենանք աշխարհի բախտը վճռող խնդիրներու կարգադրութեան մէջ։ Արդէն իսկ «տուօկրան»մը ունինք Պատրիարքարանի մէջ, և Ռուսիոյ պէս հսկայ պետութեան մը դեսպանին կռնակը կը շոյենք... ալփիարճա։

Երջանի՜կ Ժողով, երջանի՜կ Ազգ..

Եւ դեռ ամէնը աս չէ, դեռ որոշած էին որ Օրմանեանը ըլլայ այդ հոգեհանգիստի հանդէսին առթիւ պատարագողը։ Միջազգային հոգեհանգիստին միջազգային եկեղեցական։

Ու մտածել որ քիթերնուս տակ «թէքքաս»մը ընկղմեցաւ, և անոր զոհերուն մէջ Հայեր ալ կային։ Ինչո՞ւ այդ դժբախտներուն համար ալ հոգեհանգիստ մը չսարքեցին, ինչո՞ւ։

Սարքեցին հոգեհանգիստ, որովհետեւ ծայրը ոչինչ կար միջազգային, եւ դարձեալ միջազգային հանգամանք չունենալուն համար է որ օր մը օրանց չելան պուտ մը աղօթք չկարդացին գաւառային անապահովութեան խեղճ զոհերուն վրայ։ Ո՞վ են այդ դժբախտները. — Մրջոներ, Սմբօներ, Դրգոներ, Ակներ, պարզ խօսքով, իրենց խօսքով՝ խըմպըլնե՞ր... Կ'արժէ՞ ասոնցմով հետաքրքրուիլ։ Մինչդեռ անդիննե՞ր, — Աթօրներ, Կիւկէնհայմներ, Ամերիկացիներ, Միլեռատէրնե՞ր...

Անոնք Կիլիկիոյ զարհուրանքին տարեդարձին ալ չուզեցին հոգեհանգիստ սարքել, միւտ անոր համար անշուշտ որովհետեւ այդ աղէտը ոչինչ ունէր միջազգային։ Ո՛չ մեր լեզուագէտ, «պիւլպիւլի պէս խօսող Պատրիարքը կրնար փայլիլ ատանկ հանդիսութեան մը միջոցին, ոչ մեր Պատրիարքարանին «տուօկրան»ն ու իր հասակէն ալ մեծ «սիլէնտրը», ոչ ալ աւա՜ղ, նորին Երանաշնորհ Օրմանեանութիւնը։

Կրօնական ժողովը որ «Թիթանիք»ի հոգեհանգիստին հակառակած էր, վերջին պահուն տեղի տուեր է սակայն, և Խառն Ժողովի երեկուան նիստին մէջ կարելի եղեր է համաձայնութիւն գոյացնել իրեն ու Բաղ. Ժողովին միջեւ, — այնքան դիւրին է արդէն երկու պարպապութիւններ ներդաշնակ ամբողջութեան մը վերածելը։

Գուպարի պէտք չէ մնացած ուրեմն, և հոգեհանգիստը տեղի պիտի ունենայ այս կիրակի, Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցին։

Բաղ. Ժողովի անդամները կը բնան արդար հպարտութեամբ մը փքանալ։ Բաղեթանակը տարին, ապրդը քայլ մըն ալ առաւ դէպի միջազգայնացում։ Մեծ բա՞ն եթէ վաղը միւս օր դեսպաններ չկարդեն պետութեանց մօտ, և կամ վերջնագիր մը չղրկեն Բաթակոնիոյ վեհապետին, որուն հպատակներէն մէկը Հայու մը քիթը կտրեր է, ինչպէս կը ծանուցանէ Պատրիարքարան հասած ծածկագիր մը...

ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆ

ՎԱՂՈՒԱՆ ԱՆԱԿՆԿԱԼԸ

ԱՌԱՋՆՈՐԴ ՄԸ ԿԸ ՀՐԱՃԱՐԻ ԱՌՋՆՈՐԴ ՄԸ ԿԸՆՏՐՈՒԻ ԵՒ ՏԱԿԷՆ ԵՐԵՒԱՆ ԿԵԼԼԷ... Ո՞Վ.

Խափվական ընկերութեան մէկ չոգենաւը այս միջոցիս Պոլիս կը բերէ Եգիպտոսի առաջնորդ Տ. Մկրտիչ Եպիսկոպոսը։

Անձայն, անշուկ կատարուած այս ճամբորդութիւնը սակայն, սկզբնական է մեծաշուքնդ իրողութեան մը, որ վաղը միւս օր առաջին ամսուն պիտի հանէ։

Նորին աղանանուն սրբազնութիւնը այլեւս Եգիպտոս չպիտի դառնայ։ Առողջական պատճառներով՝ որոնք անշուշտ յարգելի պիտի նկատուին ամէն մարդու կողմէ, իր հրաժարականը պիտի տայ Պոլսոյ մէջ, և Եգիպտահայ վարչական Ժողովները, կամ որ նոյնն է՝ Պոլսոյ փարա Նուպար՝ առաջնորդական նոր անուանում պիտի կատարեն Եգիպտոսի մէջ։

Եւ մէկ քանի շաբաթ վերջ, թերեւս խափվական միեւնոյն չոգենաւով դէպի Փարաւոններու ոստանը ճամբայ պիտի ելլէ ուրիշ աւելի համբաւաւոր Սրբազնութիւն մը, զոր այնտեղի զանազան ու եկեղեցական պէյերն ու փաշաները գրկաբաց պիտի ընդունին, հանդերձ սաւդիւ և նուագարանաւ։

Այս ամէնը ժամացոյցի մը պէս յարդարուած, կարգադրուած ու լարուած են, ու պիտի կատարուին զմայլելի ճշդութեամբ մը, ճիշդ ա՛յնպէս, ինչպէս վերը պարզեցինք։

Մեծ մտքեր պատրաստած են այս ծրագիրը, մեծ մտքեր նաեւ պիտի հոգատանին սնոր գործադրութեան։

Եւ ահա առուռան մէկը՝ անօրինակ ոգեւորութիւն մը պիտի փոթորկէ Թագաւորական Քիթը փողոցին սովորական անդորրութիւնը։ Մեր ջուրերէն չատեր, թերեւս նաեւ Եգիպտոսէն պատգամաւորներ ու մէկ քանի եկեղեցականներ հրաժեշտի ողջոյն տալու պիտի գան հարաւային բերդարգելին, և առաջ փաստ դրան պիտի առաջնորդեն քարափ, անկէ ալ չոգենաւ, ու ճամբայ պիտի հանեն դէպի Եգիպտոս։

Եւ ահա այս կերպով Օրմանեան պիտի դառնայ Եգիպտոսի առաջնորդ։

Ուրկէ՞ ուր այս ծրագիրը։ անոր յղացման մէջ դեր ունի՞ նաեւ Նորատունկեան Գաբրիէլ էֆէնտին, որ ճիշդ ու ճիշդ այդ առենները Եգիպտոս կը գտնուէր, և որ Պարիզեանի «էնթերվիուս»ին առթիւ, այնքան անուշիկ բաներ ըսած էր Նորին հայահալած և Հայէ հալածուած Սրբազնութեան մասին։ Ո՞վ գիտէ...

Ամէն պարագայի մէջ, բան մը պակաս ձգեր են այդ ծրագրին մէջ, և ատ ալ ժողովուրդին մասնակցութիւնն է։ Իրենք չեն ուզեր տեղ մը ալ անոր յատկացնել Օրմանեանը քարափ առաջնորդելիք չքախումբին մէջ, բայց կը վախնանք որ ան ալ իրենց ուղեկցիլ ուզէ այդ պատմական օրը, իր ըմբռնած կերպով յարգանքի ցոյց մըն ալ ինք ընելու համար։

Եւ այն ատե՞ն...

ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԷՋԵՐ

ԱՆՑԵԱԼԻ ԴԷՄՔԵՐ

Ե.

Վերջացող թուականի մը մարդն էր Օտեան։ իր զրականութիւնը արտաքին ներեւոյթով թէև նոր սեռ մը Հայոց համար, բայց յօշված սերունդի մը հեծկլտանքն էր։ Օտեանին քով կը բարձրանար Նաղաշեան Ռուսինեան բժիշկը։ Իրարու մըտերիմ սրտակիցներ, բայց ձգտումով, ուղղութեամբ, փոքի տրամադրութեամբ իրարու ներշակ։ Օտեան բնաչրջումի մէջ յառաջդիմութիւն փնտռող, Ռուսինեան յեւրոյթումի մէջ։ Օտեան աւլոյին էր, Ռուսինեան ղալին։ Ան՝ կը թարգմանէ Լամարթինի «Ռաֆայէլ»ը, որ աշնան գաղջ օրուան մը իրիկնամուտին ցոլքերը ունի, հեշտութեան հանոյքովը սրտերնիս կ'ողողէ ու կը թմրեցնէ, միւսը՝ կը թարգմանէ Հիւկոյի «Ռիւ Պլասը, ոյժի և ջիղի տասը։

Ռիւ-Պլաս ժողովուրդն ժարդն է որ սպասաւորութենէ սկզ Սպանիոյ նախարարապետութեան կը բարձրանայ. ռամկավարութեան յաղթանակին խորհրդանշանն է։ Հիւկոյի թարգմանիչը սքանչելապէս ռամկավարական ժարդն է, ու Ազգային ժողովին մէջ կը գոչէ.

— Ժողովո՛ւրդ, դուն ես տէրը, քու հրամանիդ պիտի հնազանդին ամէնքը։

Ֆրանսայի մտաւորական մեծ չարժումի մը առեն Բարիզ ուսանող եղած է։ Միշլէ, Ֆինէ, Հիւկո հմայած են երիտասարդ Հայը, որ անոնց ազդեցութեամբը կրօնքին ու եկեղեցականութեան թշնամին կը հանդիսանայ։ Կը թարգմանէ քաղաքական ատենաբանութիւնը զոր Մեծ Բանաստեղծը Ֆրանսայի Ազգային Ժողովին մէջ արտասանած է, և որով ահեղազոյշ կը ձայնէ Հռոմի.

— Ի՞նչ ըրիր Սպանիան, ի՞նչ ըրիր Իտալիան։

Եւ ինք, հայ տրիբունն ալ, Հայոց Ազգային Ժողովին մէջ հայ եկեղեցականներուն երեսին կը պոռայ.

— Դո՛ւք, դո՛ւք, դո՛ւք էք հայութեան ամէն դժբախտութիւններուն ծնողը։

Իսկ իր բարեկամը, Խթումի իրիկուան յիշատակներովը կը յուզուի, ու եկեղեցականները կը փայփայէ և կը մեծարէ։

Ռուսինեան կրօնք մը ունի՝ Ֆրանսայի Յեղափոխութիւնը, և կ'ուզէ հայ ժողովուրդը այդ կրօնքին դարձնել։ Անոր սկզբունքները կ'ուզէ ընդհանրացնել Հայոց մէջ, անոր սոնացոյցը հայացնել, անոր սկզբունքներովը կազմակերպել Հայոց վարչութիւնը։ Յեղափոխական տարեցոյցը կը չինէ, հայացնելով Մեծ Յեղափոխութեան ամիսները։ «Ժերմինալ»ը (9-21 Մարտ 7-19 Ապրիլ) «Ֆլոն» անունով կը հայանայ. «Ֆլորէալ»ը (8-20 Ապրիլ 7-19 Մայիս) «Մադկոն» անունով. «Ֆրիւքթիտոր»ը (6-18 Օգոստոս 4-16 Սեպտեմբեր) «Մրգոն» անունով։ Ազգային ժողովին մէջ տուրքերու վրայ գրաւոր ճառ մը պիտի արտասանէ։ Օտեան կարդալով զայն դիտել կուտայ թէ իր հայերէնը չատ հասկցող պիտի չգտնուի, ուստի և իր զաղափարները պիտի չիրնան յաղթանակել։ Ռուսինեան չի վիշանիր լեզուին մէջ ուէ փոփոխութիւն մտցնել։

— Ի՞նչ փոյթ որ չհասկնան, կը պատասխանէ, եթէ կ'ուզեն հասկնալ, թո՛ղ լեզուս սորվին։

Չենք զգար 93ի սկզբունքի մարդը, «թո՛ղ կորսուին գաղթականութիւնները քան թէ սկզբունքները» վարդապետութեան մարդը։

Ռուսինեան իրեն յատուկ հայերէնը ունէր, փափկութեան ու կորովի զանազուած մը որ ընդհանրացած չէ, վասն զի բնութեան ծնունդը չէ, այլ արհեստով ստեղծուած։ Երկու բարեկամները հաւասարապէս տիրած հին հայ լեզուին, բայց մինչ Օտեան չէր ուզեր նոր բառեր դարբնել և ընդհանրապէս կը ջանար արդէն գոյութիւն ունեցողները աւելի ընդարձակ կամ բարեփոխեալ նշանակութեամբ գործածել, Ռուսինեան կը ստեղծէր նորեր, կը կոտրտէր եղածները ու բեկորներէն բառեր կը յօրինէր։ Օտեան իր բոլոր գրութեանց մէջ գրաբարին հոգին ու տարձուածներուն հաւատարիմ կը մնար, իսկ Ռուսինեան յեղափոխեալ հայերէնով կը գրէր։ Իր հանդուգն էր թէ ժողովուրդ մը յեղափոխելու համար անոր կեանքին ամէն երեւոյթները մէկ անգամէն պէտք է յեղաշրջել։ Հիմակ մեր ընթացիկ լեզուին մէջ կան չատ բառեր որոնց նոր կիրառութիւնը կամ ստեղծումը Օտեանի և Ռուսինեանի կը պարտինք. մասնաւորապէս խորհրդարանական բացատրութիւնները գրեթէ ամէնքն ալ Ռուսինեան հայացուցած է։

Ռուսինեան ռամկավարութիւնը երեսփոխանական մարմնին միջոցաւ կ'ուզէր հզօրացնել. ո՛չ ոք իրեն չափ կը զուրգուրար Ազգային Ժողովին վրայ։ Ինք յօրինեց և ընդունել տուաւ Ներքին Կանոնագիր մը, եւրոպական խորհրդարաններու կանոնագրութեանց վրայ չափուած ձեւուած, որուն չնորհիւ Սահմանադրութիւնը՝ «քառակուսի անիւներու վրայ հանգչող կառք մը» ըստ Թուրք փաշայի մը բացատրութեանը, այլեւս բոլորակ անիւներով անսայթաք ընթացաւ մինչև Աշղեհանին պատրիարք ընտրուած թուականը։

Ռուսինեան ազգային չրջանակին մէջ թէև անաչառ յեղափոխական մը,— բուռին 1789ի և 1848ի Ֆրանսական իմաստով,— բայց իր սիրտն ալ, ինչպէս Օտեանինը, տրամութեամբ լեցուն էր։ Թարգմանած կամ հետեւողութեամբ գրած բանաստեղծութիւններուն մէջ զրոցէտ բրժիկը երեւան կուգայ իբր տառապեալ հոգի մը որ մեկուսացման, մոռացման կ'ըղձայ, գեղչական կեանքին համար երազուն։ Զորս տող իրմէն, իր ու Թերեւս իր սերունդին ալ ըղձանքներուն հոգեբանութիւնն է.—

Մին եղեար հող ունենայի, գիւր ըլլար դար կամ թէ ծործոր,— Վազուկ ջրով, թէև քաչիկ, վրտակ ըլլար, ակ կամ հեղեղ,— Մէջը մին ծառ կը տնկէի, ծիրանի ծոր կամ թէ խնձոր,— Մէջը մին հիւղ կը չինէի, ադիւս, եղէգ և կամ բաղեղ։

«Գաղէս»ին մէջ, ուր երբոյն բանտարկուած էր իր հօրեղբօրորդին, Սէլիմ Գին հետ, այդ մասին չատ դասեր առած էր դժբախտ Սուլթանէն։ Փակարանը ճշմարիտ դպրոց մը եղած էր իրեն համար, և դահ բարձրանալէն ի վեր ուզիղ այդ նպատակին կը դիմէր։ Մանաւանդ որ բանակին վերակազմութիւնը միայն ներքին ապահովութեան հարց չէր, այլ նաեւ արտաքին ապահովութեան։ Բաւական բաժան ըլլալու վտանգին մէջն էր երկիրը, դրացի պետութիւնները սպառնալից դիրք մը բռնած էին իր չուրջը, և իրենց բանակները առաջ մղելու պատրուակներ ստեղծելու կ'աշխատէին հպատակ ժողովուրդները ապստամբութեան մղելով։ Դժուա՞ր էր փրկութեան գործը։ Մահմուտ Բ. գրեթէ անկարելին իրականացնելու կ'աշխատէր։

Ան յաճախ, իր մենութեան բոլոր ներքներուն մէջ, կը մտաբերէր երկրին երբեմնի զօրութիւնը։ Անդարձ անցեր էին այն յիշատակելի օրերը, ուր եւրոպական նոյն իսկ ամէնէն հզօր տէրութեանց դեսպանները իբր պարզ աղերսարկուներ կ'ընդունուէին, ուր Վէզիրներ ամիսներով, երբեմն ամբողջ տարիներով կը սպասցնէին դռանը, ունկընդրութեան չնորհը ընդունիլ առաջ։ Հիմայ իրենք ստիպուած էին անոնց ունկընդրութիւնը հայցելու, և ասիկա ծանր կուգար իրենց։

Յետոյ ժողովուրդը տակաւին հին աւանդութեանց ազդեցութիւնը չէր թօթափած։ չէր ուզեր տեսնել Սուլթան մը և կառավարութիւն մը որ զինանէին դեսպաններու հետ բանակցելու, անոնց աջակցութիւնն ու օգնութիւնը հայցելու։

Այս ալ ուրիշ վտանգ մըն էր։ Եւ Մահմուտ Բ. ժողովուրդը չզրգռելու համար, յաճախ կը տարուէր գիշերանց ծածկաբար բանակցիլ դեսպաններուն հետ, իրեն վրատաբելի պայմանագրերու միջոցաւ։

Ահա թէ ինչո՛ւ Գազէզ նոյն գիշերը, այդպէս ուշ ժամանակ ռուսական դեսպանատունը գացած էր։

Եւ անշուշտ չատ կարեւոր բանակցութիւն մըն էր իր կատարածը, որ Սուլթանը արթննալուն պէս, զինքը կանչել տուած էր։

(Շարունակելի)

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (27)

ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆ

ԴԷՊԻ ԿԱԽԱՂԱՆ

(ՎԷՊ ԱԶԳԱՅԻՆ—ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

Ժ.

ՄԱՀՄՈՒՏ Բ.

Ծանր դրութեան մէջ էր այդ միջոցին Թուրքիան։ Ներքին երկպառակութիւնները եէնիչէրիներու յաղթանակներն ապստամբութիւնները, մանաւանդ պալատական յեղափոխութիւնները որոնք տարուան եղանակներուն պէս պարբերական հանգամանք ստացած էին, հետզհետէ տկարացուցած ու փճացուցած էին այն զարհուրելի զօրութիւնը որով երբեմն Թուրքիա բովանդակ Եւրոպայի կը սպառնար։

Ցաթիններու, Սիւլէյմաններու, Սելիմներու ժամանակը անցած էր այլեւս։ Տկար ու անարժան Սուլթաններ Օսմանցւոց երբեմնի փառքը նսեմացուցեր էին իրենց մեղկութիւններով ու ցոփութիւններով։ Հին Սուլթաններուն անկողին՝ յաճախ իրենց ձիուն քամակն էր միայն, անոնք իրենց բանակին գլուխն էին ամէն ատեն, երկրին մէկ ծայրէն միւսը կը սուրային չարունակ, օսմանցիին սուրն ու դրօշը բարձր բռնած նոյն իսկ ամէնէն ահարկու տէրութեանց ու ժողովուրդներու գլխուն. անոնք հազիւ թէ վրաններու հանդիսաւոր կը ճանչնային։ Բայց նոր Սուլթանները լքած էին ձիերը, լքած էին բանակը, սուրը այլեւս ծանր կուգար իրենց ձեռքին, և իրենց բովանդակ մտահոգութիւնը հեշտութեան անկողիններու սահմանէն անդին չէր անցներ։

Սուլթաններուն օրինակին վրայ այլասերած էր նաև բանակը։ Ան այլեւս ոյժ մը չէր ստարին դէմ։ Հայրենիքի պաշտպանութիւնը ոչ իսկ տեղ ունէր կարծես իր կոչումին մէջ։ Չէր ուզեր Պոլսէն հեռանալ, որովհետեւ տէրը ինք էր մայրաքաղաքին մէջ, հետեւաբար նաեւ իրենն էին ամէն իշխանութիւն, ամէն վայելք։ Ամէն կարգ, ամէն օրէնք տակն ու վրայ ընելէ վերջ, չրջած էր նաև օսմանեան գահուն ժառանգական աւանդութիւնները։ Ինք կ'ընտրէր Սուլթանը, ինք գահընկեց կ'ընէր վեհապետը։ Կը խողխողէր կամ կը բանտարկէր երբոր իր գործին չէր դար, կը մեծարէր ու կը պաշտպանէր՝ երբոր վստահ ըլլար թէ իր ապօրինութիւններուն պաշտպան ու հովանի պիտի ըլլայ։

Բանակը պալատական խնչէչութիւններու ապահովութեան գրաւական մը դարձած էր, մինչդեռ պալատն ալ իր կարգին զինուորական աւարառութիւններու և յափշտակութեանց տեւականացման երաշխիք մը կը դառնար։

Մայր երկրէն բղխած, մայր երկրին զօրութեան ու երջանկութեան ծառայող ոյժ մը չէր այլեւս Թուրքիոյ բանակը։ Կարծես թշնամի զօրքեր էին որոնք երկիրը աւիրակալած ըլլալով իրաւունք ունենալ կը կարծէին իրենց սուրով ու մահակներով օրէնք կարդալու, և իրենց քմահաճոյքի՛ կամ ակնկալութեանց հաճեցման կոտրելու, թափելու, սպաննելու և կողոպտելու։

Ժողովուրդը լռիկ կը տանէր այս զարհուրանքը, որովհետեւ համակերպութեան օրենքը վերջն կուգար իրեն։ Չէ՞ որ Սուլթաններն ալ, հանեմատութիւնները պահելով, նոյն զուլումին լծկաններն էին։

Ահա թէ ինչո՛ւ առաջին բարեկարգիչները, իրենց գլուխը ունենալով տարաբախտ Սելիմ Գ.ը, նախ բանակը կարգի կանոնի դնելու աշխատած էին։

Սուլթան Մահմուտ Բ. նոյն նպատակին նուիրուած վեհապետն էր։ Ինք ժանաւանդ կրնար զգալ ապահանած ու անկարող բանակի մը բովանդակ զարհուրանքը, որովհետեւ երբ տակաւին գահաժառանգ էր, մաղ մնացեր էր որ ինք ալ անոր զոհերէն մէկը դառնայ։

«Գաղէս»ին մէջ, ուր երբոյն բանտարկուած էր իր հօրեղբօրորդին, Սէլիմ Գին հետ, այդ մասին չատ դասեր առած էր դժբախտ Սուլթանէն։ Փակարանը ճշմարիտ դպրոց մը եղած էր իրեն համար, և դահ բարձրանալէն ի վեր ուզիղ այդ նպատակին կը դիմէր։ Մանաւանդ որ բանակին վերակազմութիւնը միայն ներքին ապահովութեան հարց չէր, այլ նաեւ արտաքին ապահովութեան։ Բաւական բաժան ըլլալու վտանգին մէջն էր երկիրը, դրացի պետութիւնները սպառնալից դիրք մը բռնած էին իր չուրջը, և իրենց բանակները առաջ մղելու պատրուակներ ստեղծելու կ'աշխատէին հպատակ ժողովուրդները ապստամբութեան մղելով։ Դժուա՞ր էր փրկութեան գործը։ Մահմուտ Բ. գրեթէ անկարելին իրականացնելու կ'աշխատէր։

Ան յաճախ, իր մենութեան բոլոր ներքներուն մէջ, կը մտաբերէր երկրին երբեմնի զօրութիւնը։ Անդարձ անցեր էին այն յիշատակելի օրերը, ուր եւրոպական նոյն իսկ ամէնէն հզօր տէրութեանց դեսպանները իբր պարզ աղերսարկուներ կ'ընդունուէին, ուր Վէզիրներ ամիսներով, երբեմն ամբողջ տարիներով կը սպասցնէին դռանը, ունկընդրութեան չնորհը ընդունիլ առաջ։ Հիմայ իրենք ստիպուած էին անոնց ունկընդրութիւնը հայցելու, և ասիկա ծանր կուգար իրենց։

Յետոյ ժողովուրդը տակաւին հին աւանդութեանց ազդեցութիւնը չէր թօթափած։ չէր ուզեր տեսնել Սուլթան մը և կառավարութիւն մը որ զինանէին դեսպաններու հետ բանակցելու, անոնց աջակցութիւնն ու օգնութիւնը հայցելու։

Այս ալ ուրիշ վտանգ մըն էր։ Եւ Մահմուտ Բ. ժողովուրդը չզրգռելու համար, յաճախ կը տարուէր գիշերանց ծածկաբար բանակցիլ դեսպաններուն հետ, իրեն վրատաբելի պայմանագրերու միջոցաւ։

Ահա թէ ինչո՛ւ Գազէզ նոյն գիշերը, այդպէս ուշ ժամանակ ռուսական դեսպանատունը գացած էր։

Եւ անշուշտ չատ կարեւոր բանակցութիւն մըն էր իր կատարածը, որ Սուլթանը արթննալուն պէս, զինքը կանչել տուած էր։

(Շարունակելի)

տուած, կը ստիպուի նահանջելով ապաստանիլ Թունուզի սահմանները, ուր իր բանակը վերակազմել և զօրացնելէ յետոյ, շատ չանցած վերստին կը յարձակի Տրիպոլիսի վրայ, զոր կը գրաւէ և կը նուաճէ երկրորդ անգամ, ու կը վերահաստատէ իր թագաւորութիւնը։

Գրգարիշ քաղաքը կը զարդարէ շինութիւններով։ Ծովի և ցամաքի կողմէն զարիսպները կ'ամրացնէ։ Քաղաքին արեւմտեան կողմը, երկու ժամ հեռուն ծովեզերը կը կառուցանէ հիմերէթի 591ին (1195ին) դղեակ մը՝ բնական ժայռի մը բարձրաւանդակին վրայ, որուն մէջը վիմափոր մեծ խորշեր շինուած են, իբր զօրանոց։ Այս դղեակ-ամրոցը զոր տեղացիք Դասը-էլ-Գրգարիշ կը կոչեն, և վիմափոր այրերը կանգուն կը մնան կիսակործան վիճակի մէջ։ Այս դղեակին մօտիկը կը գտնուին փոքրիկ մզկիթ մը, մէկարկէպ մը և շրխոր սը, բնակուած քանի մը կրօնականներէ։

Գրգարիշ թագաւորը երկրորդ անգամ հզաւ 13 տարի թագաւորած, նորէն Հաֆսեանց զրգռութիւններով՝ վերստին կ'ապստամբի ժողովուրդը, որ զէնքի դիմելով Գրգարիշի դէմ կը պատերազմի, և այլ և այլ կողմերէ նոր օյժեր ստանալով կը զօրանայ։ Գրգարիշ դէպի հարաւ կը քաշուի, եւ իր փախանորդը՝ Եաղութ մբս կողմէն շարունակելով պատերազմը, քաղաքը կը նուաճէ, հիմերէթի 569ին, սակայն չատ չանցած Հաֆսեանք, վերջապէս յարձակելով երրորդ անգամ կը տիրեն քաղաքին 1204ին, հիմերէթի 600ին։

Գրգարիշ ամէն յոյս կորսնցուցած, այս անգամ կ'արշաւէ իր քիչուոր զօրքով դէպի Ֆիզան, ուր զէնքը բռնելով կը խաչեն 1205ին, հիմերէթի 601ին։

Ահա այսպէս կը վերջանայ Գրգարիշի երեսնամեայ թագաւորութիւնը Ափրիկեան Տրիպոլսոյ մէջ, որուն պատմութեան մէջ կարեւոր դեր մը խաղացած, և պատուաւոր դիրք մը գրաւած է ան, ինչպէս կը հաւաստեն տեղական պատմութիւններ, (1) և բնիկներու աւանդական համակրական վերաբերումը հայու հանդէպ։

Հուսկ ուրեմն Սպանիացիք, Կարոլոս Ե.ի օրով կը նուաճեն Հիմերէթի 916ին (1510) և կը յանձնեն զայն Մալթայի ասպետներուն, բայց իսլամ բնակիչները, դժգոհ և դիմադրաբար քրիստոնեայ թիրապետութեան մը, կը դիմեն իսլամ տէրութեան մը, Օսմանեան կառավարութեան, ժամանաւոր պատուիրակներ ղրկելով, և կը խնդրեն անոր պաշտպանութիւնը։ Օսմանեան պետութիւնը այս պատուիրակներուն կը ներկայացնէ ծովային և ցամաքային ոյժեր, առաջնորդութեամբ պաշտպան Մուրատ աղայի, Թաճուրա պէյի տիրոջովով, որ Տրիպոլսէն 6 ժամ դէպի արեւելք, Թաճուրա ցամաք կ'ելնէ, և բնիկ ժողովուրդը օսմ. զօրքին հետ միացնելով կը սկսի պատերազմիլ Մալթացւոց (ըստ արաբ պատմագրաց՝ Սպանիացւոց) հետ, որոնք վերջապէս, երկարատև պատերազմներէ յետոյ, տեղի կուտան և Թարդուտ փաշա՝ որ զրկուած էր Գանոնի սուլթան Սիւլէյմանի օրով՝ 1551ին (հիմ. 958) ծովակալութեամբ Սիրան փաշայի 120 նաւով, Տրիպոլսոյ բերդը կ'առնէ Մալթացւոց ձեռքէն, զանոնք վերջնապէս վտարելով, որով Թորդուտ փաշա կուսակալ կը կարգուի. սակայն յետոյ, Մալթայի նաւատորմն մէջ կը սպաննուի 1562ին (հիմերէթի 972ին)։

Այսպէս ծրիպոլիս, Եգիպտոսէն վերջ, իբրեւ ափրիկեան երկրորդ գաւառ, օսմանեան գերիշխանութեան տակ մտաւ 1551ին, Սուլթան Սիւլէյման Բ.ի օրով, և կը կառավարուի ցայսօր անոր կողմէն կարգուած կուսակալներու կողմէ, ինչ ինչ առանձնայնորհումներով։

Այս կուսակալներէն, որոնք թուով 60է աւելի են, նշանաւոր եղած է Գարամանլը ցեղը, սկսելով 1711էն (հիմ. 1123) Ամէնտ փաշայէ, որ ծովեզերը պզտիկ կղզիներու վրայ կառուցած է Կեօպէկլի Պուրճ ամրոցը, քաղաքին ծովային պաշտպանութեան համար։

Այս ցեղէն, որ ժառանգական կուսակալ դարձած էր, Ահմէտ պէյ 1831ին (հիմ. 1247) օսմանեան լուծը թօթափելով, Բ. Դրան դէմ ապստամբեցաւ և Տրիպոլիս քաղաքը 35 ամիս պաշարելով, ինքնորինութիւն հռչակեց Տրիպոլսոյ մէջ, ապա, վերջապէս, ինչ ինչ առանձնայնորհումներով օսմ. փաշա մը ճանչցուեցաւ 1835ին։ Այսու հանդերձ ներքին և միջազգային պառակտումներ և արիւնահեղ պատերազմներ, նոյնիսկ Բ. Դրան դէմ ապըստամբութիւններ պակաս չեղան։ Այնպէս որ Գարամանլը Եուսուֆ փաշա երկիրը բաժնել ստիպուեցաւ իր որդիներուն և թոռներուն մէջտեղ, թէեւ միշտ Բ. Դրան հպատակ։

Այժմեան Գարամանլը Հասուն փաշան՝ որ իտալացիները զրկեցաց ընդունեց և անոնցմէ այնքան սիրուած ու յարգուած է, Եուսուֆ փաշայի թոռներէն է։

Ապա, Շէյխ Ղումա և Ապուլ Ճէլիլ հիմերէթի 1255ին (1839) ապստամբեցան օսմ. կառավարութեան դէմ, հետեւելով Եգիպտոսի օրինակին, և երեք տարի արիւնահեղ պատերազմներ մղելէ վերջը, Ղումա անձնատուր եղաւ և աքսորուեցաւ։ Իսկ Ապուլ Ճէլիլ սպանուեցաւ զաւով։ Սակայն Ղումա, ժամանակ մը վերջը, փախչելով աքսորէն, Տրիպոլիս եկաւ և Ճէպէլ լեոնային գաւառը արշաւելով՝ գրաւեց հիմերէթի 1271ին։ Երեք տարի վերջը Ղումա եւս Ապուլ Ճէլիլի բախտակից եղաւ, կառավարութեան կողմէն ոսպանուելով։ Շէյխ Ղումայի քաջագործութիւնները ցայսօր կ'երգուին ժողովուրդին բերանին մէջ, ինչպէս մենք իսկ յաճախ ունկնդրած ենք։

Տրիպոլսոյ մէջ օսմանեան ամենավերջին գրաւեալ մասը եղած է, հիմերէթի 1292ին, Ղաթ (Ֆիզանի սահման) ամրոցն հեռաւոր գաւառակը։ Իսկ անուանեալ մասը եղած է Թունուզի սահմանին վրայ Վէրզամա կոչուած զօրաւոր և աւարառու ցեղը որ յաճախ Տրիպոլսոյ սահմանէն ներս կ'արշաւէ և աւարառութիւններ ու սպանութիւններ կը գործէ։ Թուրք կառավարութիւնը երբեք չէ կրցած զսպել այդ ցեղը։

ԿԱՐԱՊԱՏ ՔԷՐԹՄԷՆԵԱՆ

ԻՏԱԼԵԻԹՈՒՐՔ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ՍԹԱՆՔԷՕՅԻ ԳՐԱՒՈՒՄԸ

ՆՈՐ ԳՐԱՒՈՒՄՆԵՐ

Հռոմէն Մայիս 21 թուով կը հեռագրուի. — «ՍԹԷՖԱՆի» կը ծանուցանէ թէ ծովակալ Վիալէ հեռագրած է որ իտալական զրահաւոր մը «Նաբոլի» երէկ Սթանքէօյի առջեւ գալով գերի բռնած է գայմազամն ու կղզին միւս պաշտօնատարները։

ԻՏԱԼԻՈՅ ԹՈՒՓԱՒՈՐԸ

100,000 ՖՐԱՆՔ ԿՂ ՆՈՒԻՐԷ ԹՈՒՐՔԻԱՑԷՆ ՎՍԱՐԵԱԼ ԻՏԱԼԱՑԻՆԵՐՈՒՆ

Հռոմէն Մայիս 21 թուով հասած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ թագաւորը Մ. Ճիուլիթթիին 100,000 ֆրանք յանձնեց ի նպաստ վտարուած իտալացիներուն։

ՄԷՐՄԷՐԷՍԻ ԶՕՐԱՆՈՑԸ ՔԱՆԴՈՒԱԾ

Ծովակալ Ամէլիօ կը հեռագրէ թէ «Բէֆինա Մարկորիթա» նաւը ժամ է Մայիս 20ի (Ը. Ե.) գիշերը Մէրմէրէսի ծովածոցը որ Հռոմի դէմը կը գտնուի, և արշալոյսին քանդած է Թուրք զօրանոց մը։ Մէրմէրիս, Հռոմի հիւսիս—արեւելեան կողմը, Փոքր Ասիոյ եղերքը զպտիկ նաւահանգիստ մըն է և Արշիպեղագոսի կղզիներու պաշտպանութեան յատկացուած Թուրք զօրախումբերու համախմբման գլխաւոր կեդրոնը եղած է։ Քանդուած զօրանոցը զէնքի և ռազմամթերքի կարեւոր մթերք մը կը պարունակէր։

*** Հռոմի մէջ մէկ վայրկեանէն միւսը կը սպասուի իտալական զօրախումբերուն Միտիլլի ցամաք ելլելուն։

«ԻՏԱԼԻԱ»

ՈՂ ԹԷ «ԻՏՕՂԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ»

Երէկ հասնող «Թան»ի մէջ հետեւեալը կը կարդանք. —

Օսմ. Եղեսի. ժողովը ընդունեց գահաճաեն պատասխանը մէկ քանի խմբագրական բարեփոխումներով։ Պատերազմին վերաբերեալ մասը ընդունուեցաւ զրուանցին պէս, բացի «Իտալական կառավարութիւն» բառերէն։ Մէկ քանի երեսփոխաններու առաջարկին վրայ, որոնուեցաւ պարզապէս «Իտալիա» ըսել, «քանի որ այս անէրութիւնը չարժէր որ կառավարութիւն կոչուի»։

''ԲԱՐԹԱԺ''Ի ԵՒ ''ՄԱՆՈՒՊԱ''Ի ԽՆԴԻՐԸ

Լահէի Իրաւաբար սահմանին մօտ Ֆբրանսայի կողմէ պատուիրակ կարգուեցան Մ. Մ. Անրէ Մէս և Հանրի Ֆրոմաժ, իտալական Թորփիլ-նաւերէ գրաւուած ֆրանսական «Բարթաժ» և «Մանուպա» չոգենաւերուն խնդրոյն առթիւ։ Իտալիոյ պատուիրակն է Արտաքին գործոց Նախարարութեան գլխաւոր պետ Մ. Արթիւրօ Բիլլի։

ԹՈՒՐՔ ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ԳԵՐԻՆԵՐԸ

Հռոմէն մէջ իբր պատերազմական գերի ձերբակալուած և Պրինտիզի զբրկուած օսմանցիներուն մէջ կը գտնուին նաև երկու դասաւորներ ձէմիլ պէյ և Մէհմէտ պէյ, որոնք իրենց ընտանեաց զրկուած նամակներուն մէջ կը հաղորդեն թէ դիմաւորած են իտալական պատանեալ իշխանութեանց մօտ իրենց ազատութիւնը ձեռք բերելու համար, քանի որ դատաւորները ըստ դաշնադիրներու, չեն կրնար իրր պատերազմական գերի նկատուիլ։ Պրինտիզի իշխանութիւնները յայտարարած են թէ հրանդ խնդրած են Հռոմէն։

ՄԻՏԻԼԼԻ ԵՒ ՍԱՄՈՍ

Զանազան զրոյցներու նայելով իտալական մարտանաւեր երեւցած են Միտիլլիի և Սամոսի առջեւ։ Կը հաւաստուի նոյն իսկ թէ թշնամին գրաւած է Սամոսը։

Բայց կառավարութեան և վերոյիշեալ կղզիներու միջեւ փոխանակուած թղթակցութիւնէն հաստատուեցաւ թէ անհիմն էին այս լուրերը։

ՍԱԳԷԶԸ ՌՄԲԱԿՈՏՈՒԱԾ

«Թան» նէս. յունական թերթը տեղեկացած է թէ իտալական նաւատորմը զբաղուած է Սաղէզը և զրբ ալ ցամաք հանած։

ԻՏԱԼԱՑԻՆԵՐՈՒՆ ՎՏԱՐՈՒՄԸ

Երէկ արտաքին գործոց նախարար Ասքալ պէյ գերման դեսպանատան հաղորդեց նախարարաց խորհրդոյ որոշումը որու համաձայն իտալացիները պիտի վտարուին Պոլսէն։

Գրած էինք թէ բազմաթիւ իտալացիներ Սամ. հպատակութիւնը ընդունելու համար գրիւած են Բ. Դուռ։ «Իէոն Թիւրք» գրեթէ կը գրէր թէ կառավարութիւնը պիտի մերժէ անոնց այս խնդրանքը։ «Իտիթիհատ» կը կարծէ կրնայ թէ կառավարութիւնը լուրջ երաշխաւորութիւններ պիտի պահանջէ հպատակութիւնէն փոխադարձ իտալացիներէն, որպէսզի չկրնան վերստին իտալիոյ հպատակութիւնը ընդունիլ պատերազմէն վերջ։ Օսմ. հպատակութիւնը ընդունող իտալացիները մեծ մասամբ հրեայ վաճառականներ են։ Կան նաև մէկ քանի քրիստոնեաներ։

Ի՞ՆՉ Է ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ ՀՌՈԴՈՍԻ ԻՏԱԼ. ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ. ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԵՐԸ

Օսմ. զորակալութիւնը հետեւեալը հաղորդեց երէկ առտուան դէմ, ինչ որ անկարելի եղաւ հասցնել «Մանղու

տաղձազործարանները, կօչկակարատունները ևն։

«ԹՈՒՐՔ ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆԸ։ — «Թան.»ի մէջ հետեւեալը կը կարդանք. — Պոլսէն և Հռոմէն հասած հեռագիրներու համաձայն, Ֆրանս. կառավարութիւնը իր հաւանութիւնը տուած է 500 միլիոն ֆրանքի փոխառութեան մը զոր խնդրած է Թուրքիա։ Պաշտօնապէս կը յայտարարուի թէ այս լուրը կանխաս է։ Ֆրանսա որոշած է Թուրքիոյ կամ Իտալիոյ փոխառութիւն չընել, մինչև որ պատերազմը վերջանայ։ Եթէ օսմ. կառավարութեան հետ կարելի եղած է ապագայ փոխառութեան մը խնդրոյն քննութիւնը, մանրամասնութեանց վիճաբանութիւնը յետաձգուած է։

ՕՍՄ. ԴԵՍՊԱՆՆԵՐՈՒ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ. — Երէկ գրած էինք թէ դահլիճին մէջ փոփոխութիւններ պիտի ըլլան։ «Սապահ»ի՝ըսէ թէ օսմ. դեսպաններու մէջ ալ փոփոխութիւն պիտի կատարուի, թէև այս լուրերը պաշտօնական չեն և պարզ ենթադրութիւններ։

ԴԱՀԼԻՃԻՆ ՐԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ. — «Սթամպուլ»ը կը տեղեկանայ թէ Դահլիճը նոր ծրագիր մը պիտի ներկայացնէ իր քաղաքականութեան մասին Խորհրդարանի այս նստաշրջանին։

ԵՐԿՈՒ ՕՏԱՆԱՒ յանձնարարուած է Անգլիա։

ՐՈՒՄԷԼԻԻ Բարենորոգիչ Յանձնաժողովը Յունիսի սկիզբը պիտի վերադառնայ։

ԱԹԷՆԻ գտնուող կրետացի երեսփոխանները յիշատակագիր մը պիտի ղրկեն տէրութեանց։ Առջի օր ասոնք ունկնդրութիւն մը խնդրած էին գահաժառանգէն։

ԼԱՐԻՍԱՅԷՆ 126 Ձիեր հասան առջի օր, զորս գնած էր կառավարութիւնը։

ԱՏԼԻԷԻ պաշտօնեաները «Ատլիէ.»ի անունով օգնական մը պիտի գնեն։ Այս առթիւ հանգանակած են 2500 ոսկի։

ՅՈՒՆԱՑ Պատրիարքարանը չարաթ օր թագրիր մը պիտի տայ կառավարութեան խնդրելով որ մետրպոլիտները ժամանակին «Մէճլիսը Իտարէ»ներու։

ԳԵՐՄԱՆ նոր դեսպանը յունիսի կիսուն մայրաքաղաքս պիտի ժամանէ։

ԱՆԳԼԻՈՅ դեսպանը ամառը Անգլիա պիտի անցնէ։ Դեսպանը առջի օր երկու չէք յանձնեց Վարչապետին ի նպաստ Տրիպոլոյ կռուողներուն, Հնդկաստանի Պանք Նասիոնալէն գանձելի։

ՏԱՆԻՄԱՐՔԱՅԻ թագաւորին մահուան առթիւ Յունաց Պատրիարքը Շուէյտի դեսպանին ցաւակցութիւն յայտնեց։

ԹՈՒՐՔԵԻՊՈՒԼԿԱՐ ՍԱՀՄԱՆԱԳԼՈՒԽԻՆ ՄԻՋԱԴԷՊԸ. — Սոֆիայէն եկած հեռագրի մը համաձայն, Դուրու Թէչէի միջադէպի միջոցին վիրաւորուած է պուլկար մը, իսկ սպաննուած են չորս Թուրքեր և բազմաթիւ վիրաւորներ կան։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ դեսպան Մ. Կրիքարիս այսօր կը հանի Պոլիս։

ՎԱՇԻՆԱՐՈՒԻ ՄԸ ՎԵՐՋԸ. — Վերջին հինգշաբթի օրը Սելանիկի հարուստ քաղաքացի մը մեռաւ է հետեւեալ պարագաներուն մէջ։ — Այդ օրը, կէսօրէ ետք, անիկա իր անգրագիտ զուակին հետ քանաք կ'երթար, երբ յարձակում կրեց, ծպտեալ երիտասարդէ մը որ դաշոյնի հարուած մը տալով անհետացաւ։ Մահը վայրկենական եղաւ։ Սեքանիկի «Ռումէլի» թերթը մէկ քանի մանրամասնութիւններ կուտայ որոնք երեւան կը հանեն այս ոճրին շարժառիթը։ Զարուքա խիստ հանրածանօթ էր Սելանիկի մէջ իր ընչաքաղցութեամբ։ Իր վաչխառուական միջոցներով տիրացած էր 60,000 ոսկւոյ և սակայն թշուառ կեանք մը կ'անցնէր, զրկելով նաեւ իրենները։ Ինչպէս չատ մը նմանօրինակ անձերու, ասոր ալ կրտսեր տղան ծիրդ իր հօրը հակառակն էր և միշտ խռովութիւն կար այս պատճառաւ իր տան մէջ։ Ոստիկանութիւնը կը կարծէ թէ ոճրին հեղինակն է կրտսեր տղան։ «Եէնի Ասբրա» կը գրէ այս առթիւ.— Հանգուցեալը կը բնակէր սենեակի մը մէջ որուն մուտքը արգիլած էր ամէնուն։ Իր անկողնին դիմացը կը գտնուէր մեծ դրամարկղ մը, որուն մէջ 100,000 ոսկինոց արժեթուղթ գտնուած է, ինչպէս նաեւ տասը հազար ոսկի դրամ։

«Թան» տեղեկացած էր Սելանիկէն թէ Իթթիհատը սպաննել տուած էր զայն, որովհետեւ մերժած էր նաւատորմիղ նպաստ տալ։ Երեկուան Թուրք թերթերը այս զրպարտութեան դէմ կը բողոքեն։

ԶԷՔԻ ՊԷՅԻ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՄԲԱՍՏԱՆԱԳԻՐՆ ՈՒ ՊԱՇՏՊԱՆՈՂԱԿԱՆԸ

Զէքի պէյի դատավարութիւնը չարունակուեցաւ երէկ եղեռ. ատեանին առջեւ։ Դատաւորական կազմը նախորդ անգամուան պէս էր։ Նախագահ Խալուսի պէյ նախ և առաջ խօսք տուաւ ընդհ. դատախազի օգնական Թաքէթ պէյի որ 2 ժամ տեւող գեղեցիկ ճառի մը մէջ երկարօրէն պատմեցին բրաւ բոլոր այն անցքերուն որոնք տեղի ունեցած էին Զէքի պէյի սպանութեան խնդրին շուրջ և անկէ վերջ, մէջ բերելով այս առթիւ կարդ մը խոստովանութիւններ ու վկայութիւններ։

Թաքէթ պէյ իր ճառին նախաբանին մէջ ակնարկելով Զէքի պէյի ընտանիքին պաշտպան-փաստաբաններուն ըրած յարձակումներուն, ըսաւ. — «Սահմանադրական կեանքի անհրաժեշտ պայմաններէն մէկն ալ այն է որ վարչային այդ ձեւը ընդունող երկրին մէջ գոյութիւն պէտք է ունենան քաղաքական զանազան կուսակցութիւններ։ Այս պարագան ընդունուած է քաղաքակիրթ բոլոր երկիրներուն մէջ։ Իթթիհատը բռնապետութիւնը տապալելով սահմանադրական կեանքը վերահաստատեց, այս պատճառաւ յարգա՝ քի արժանի դիրք մը գրաւած է Սղգին առջեւ։ Օսմանցիներու ժողովրդութիւնը կազմող Իթթիհատի կուսակցութեան պատկանող անձի մը կամ մէկ քանիներու գործած մէկ յանցանքը, անհատական է, որով չի կրնար ազդել անոր բարոյական հմայքին և զայն մարմնացնող հարիւր հազարաւոր ժողովրդեան վրայ։ Հետեւաբար ամբաստանեալներու կուսակցութեան պատկանիլը չի նշանակեր թէ ոճիրը գործուած է նոյնինքն կուսակցութեան կողմէ, ինչպէս որ կարելի չէ ամբաստանել ազգ մը ամբողջութեամբ, որ և է արարքի համար որ կը գործուի այդ ազգին պատկանող անհատի մը կողմէ։ Շատ չատ յանցանք մը գործողը անհատապէս պատասխանատու կ'ըլլայ և կը պատժուի։ Ահաւասիկ այս ոճիրը գործողներն ալ ձերբակալուած և օրէնքի խստութեան ենթարկուած են։ Թաքէթ պէյ ի վերջոյ պահանջեց որ Անվէրը զատապարտուի իր կանխամտածութեամբ ոճիր գործող, իսկ Մուսթաֆա Նազիմը՝ իբր օգնող ոճրագործին։

Յետոյ խօսք առաւ Զէքի պէյի ընտանիքին պաշտպան-փաստաբան Նէճաթի պէյ և իր կարգին ընդարձակ պաշտպանողականի մը մէջ թուեց բոլոր այն պարագաները որոնք կը հաստատեն ոճիրին Մուսթաֆա Նազիմի և Անվէրի կողմէ կատարուած ըլլալը։ «Սակայն աւելցուց, յիշեալները պարզ գործիքներ են և ոճիրը Իթթիհատի որոշումով գործուած է։ Տարաբաղդ Զէքի պէյ աւրուած է Իթթիհատին հետայն օրէն երբ հանդուցեալը բուն յօդուած մը գրեց Երբեմնի սպարապետ Ռիզա փաշայէն 100,000 ոսկի առնուելուն առիթով։ Ասով հանդերձ Իթթիհատը իբր բարոյական մարմին ըստ օրինի պատասխանատու չի կրնար բռնուիլ բայց և այն պէս անհրաժեշտ է որ անոր կեդրոնական մարմինը պատասխանատու համարուի։ Յետոյ ուրիշ բան մը կայ, որոյ փաստերու վրայ հիմնուելով և գիտականապէս կատարուած քննութեան հաւաձայն՝ ես կը պնդեմ թէ ոճիրը գործուած է Մուսթաֆա Նազիմի կողմէ։ Իսկ Անվէրն է որ ակնկալած է բուն ոճրագործին, հետեւաբար կը պահանջեմ որ ըստ այնմ վճիռ արձակուի։»

Նէճաթի պէյի ճառէն յետոյ ամբաստանեալներու փաստաբանները պահանջեցին դատը յետաձգել, որպէս զի Նէճաթի պէյի և ընդհ. դատախազին պատասխանելու համար պատրաստուին։

Դատը յետաձգուեցաւ ամսոյս 12ի չարաթի օրուան։

Զ. ԱԶԳԱՅԻՆ

ԵՓՐԵՄ ԽԱՆԻ ՄԱՀԸ

Մայրաքաղաքիս ազգ. շրջանակներուն մէջ մեծ տխրութեամբ լսուեցաւ Եփրեմ Խանի սպանութեան լուրը, որուն արձագանգը եղած էինք երէկ։ Նշանաւոր հայ ռազմագէտին մահը սուգի մէջ թողած էր նաև բոլոր լուսամիտ և հայրենասէր Պարսիկները, որոնք Եփրեմի անհետացմամբ Պարսկաստանի վերածնութեան ամէնէն ամուր ու թանկագին երաշխիքներէն մէկը կորսնցուցած ըլլալ կը կարծեն իրաւամբ։

Պարսկաստանի արտաքին գործոց նախարարութիւնը հետեւեալ հեռագրով գոյժը հաղորդած էր Պոլսոյ Պարսիկ դեսպանատան։ —

ԹԻՖԼԻՍ, 8 մայիս։— Եփրեմ Խանի յաղթուելուն լուրը նստանալէ ետք, վարչապետը զրկեց Եփրեմը, Պարթիարցի հեծելազօրքին հետ, ապստամբներուն դէմ, որոնք չատ ուժեղացած էին վերջերս։ Անցեալ կիրակի (Ապրիլ 29) Եփրեմ Հաւատան մեկնեցաւ։ Հոն տասը ժամ տեւեց անընդհատ ճակատամարտ։ Թշնամին բոլոր պատնէշները անցան կառավարական զօրքին ձեռքը, անոնց բոլոր հրամատարները գերի բռնուեցան եւ գնդակահար եղան։ Թշնամին ռազմադաշտին վրայ թողուց 200 գերիներ, 150 վիրաւորներ և մօտ 300 հոգի սպաննուած։ Յաղթութիւնը փայլուն էր։ Բայց, աւա՛ղ, կուիւին վերջերը, Եփրեմ Խան քաջ ընդհանուր հրամատարը, որ պատնէշներէն մէկուն վրայ անվեհեր կը կռուէր՝ իր ընկեր Տօքթ. Զօհրապ Խանի հետ թշնամի բանակին դէմ յանդիման, վիրաւորուեցաւ և մեռաւ։ Կառավարական բանակին միւս հրամատարներն և Պոթիարցիք այս մեծ կորուստէն իսկ չվհատելով, ընդհանառկն վրէժխնդիր ոգիով ինկան թշնամիին վրայ և կատարեալ յաղթութիւն տարին։ Սակայն Եփրեմի կորուստը այն տեսակէն է, որուն փոխարէնը երբեք ձեռք պիտի չանցնի։ Այդ մեծ մարդը Պատմութեան մէջ առաջնակարգ հրամատարներուն շարքը անցած է, և Պարսկաստանի Պետութեան ու Սահմանադրութեան անփոխարինելի ծառայութիւն մատուցած է։

* * *

Երէկուան «Օսմանլըէր Լօյտ» հեռաւոր համակրական տողերը նուիրած է Հայ զօրավարին։ — «Պարսկաստանի վերջին տասնամեակուն Եփրեմ Խանի մեծ դերը մեր ազգին համար ամբողջ աշխարհի մէջ ամենէն աւելի գնահատուած է։ Ինչպէս Ռուսերուն Դաւրէժ ու Բաղվին մանելովը յառաջ եկած տագնապը հանդարտած ըլլալէն վերջ, նոր ահռելի վտանգ մը ծագեցաւ Սալար-իւտ-Տէօվլէի քիւրտ հրոսախումբերէն, որ հուրի ու սուրի մատնեցին Ռիզիանչին ու Համատանը։

Նորէն ամէն ակնարկ ուղղուեցաւ Եփրեմ Խանի վրայ, որ դարձեալ պիտի բերէր փրկութիւնը։ Իր ծանր հիւանդութիւնը արգելք չեղաւ անոր՝ լսելու իր նոր հայրենիքին ձայնին։ Բայց հիւանդութիւնը չէր որ զինքը զգեսնեց, այլ ինչպէս Սուլթան Մուրատ (Խիտաւէնտիկեար)ի Դոսովա, անոր ալ վերապահուած էր փակել իր օրերը պատերազմի դաշտին վրայ՝ իբր յաղթական և զոհ վատ մարդասպանի մը։

* * *

Պոլսոյ բժշկական հայ ուսանողները այս առթիւ հետեւեալ հեռագիրը ուղղած են խմբագրութեան։ —

«Մանզումէի Էֆքեար»

Կ. Պոլիս

«Մեծանուն հայ զօրավար Եփրեմին դիւցազնական մահուան առթիւ մեր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնենք իր պարագաներուն և զէնքի ընկերներուն։ Յարգանք յիշատակին։ Զինուէպատ Եփրեմ Խանը գերամարտ։

Պոլսոյ բժշկական հայ ուսանողներ

«ԹԻԹԱՆԻՔ»

ԵՒ ՕՐՄԱՆԵԱՆԻՆ ՊԱՏԱՐԱԳԸ

Կ'երեւի օրեր առաջ խորհուած, չափուած ու ձեւուած ծրագրի մը համաձայն էր որ Հոգեգալստեան տօնին առթիւ, «Թիթանիք.»ի աղէտեալներու հոգ. ոյն համար հոգեհանգստեան արարողութիւն մը ալ մէջտեղ հանեցին Ազգ. Վարչութեան Օրմանեանանուէր անդամները. որովհետեւ Գաղաք. Ժողովի անցեալ նիստին մէջ ափյափոյ «Թիթանիք.»եան որոշումը տալէ յետոյ, երեկուան նիստին մէջ Ս. Պատրիարք Հօրմէն արտօնութիւն կը խնդրեն, որպէս զի կիրակի օր Օրմանեան պատարագէ Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցիին մէջ։

Որովհետեւ, ինչպէս լսեցինք, այդ օրը դեսպանական ժամերին հրաւիրագրեր պիտի դրկուին՝ ներկայ գտնուելու համար հոգեհանգստեան արարողութեան, վարչութեան անդամները կը փափաքին եղեր որ հանդէսին փայլ մը աւելի տան Օրմանեանի պատարագելովը։ Կ'երեւայ՝ ազգին հոգեհանգիստը պիտի կատարէին Բայց խորհուրդս մարդկան, կամքս Արշաւիրի Սրբազանի, որ մերժեր է այդ առաջարկը, գուշակելով առաջ գալիք ծանր անպատեհութիւնները։ Խան Ժողովի երէկի նիստին մէջ Սմբատ վրդ. Գազազեան բողոքեց Գաղաք. Ժողովոյ կողմէ «Թիթանիք»ի աղէտեալ ճամբորդներուն հոգ.ոյն համար կատարուելիք հոգեհանգստեան մասին տրուած որոշման դէմ, յայտնելով թէ՝ այդ կարգի առաջարկ մը անոր իրաւասութենէն դուրս է և առաջարկեց չեղեալ համարել տրուած որոշումը։ սակայն Գաղաք. Ժողովի ցուցմամբ անդամները ընդդիմացան և որոշուեցաւ կիրակի օր կատարել հոգեհանգիստը, ո՛չ սակայն Օրմանեանով։

ԱՄՕԹ Է...

Խան Ժողովը իր երէկուան նիստին մէջ մէկ կողմէ ընդուներ է Տիրայր վարդապետի հրաժարականը Բաբերդի առաջնորդութենէն, և միւս կողմէ Ակնայ առաջն. տեղապահ կարգեր է զայն։

Տիրայր վրդ. Բաբերդէն չէր հրաժարած։ Զինքը վռնտած էին, և իրաւամբ։ Կաթողիկոսական ընտրութեան առթիւ խաբեր էր իր թեկնածները, խաբեր էր ժողովները, և անոնք այլեւս չէին ուզած այդքան բացայայտ կերպով իր խօսքը ուրացող եկեղեցականի մը հետ յարաբերութեան մէջ գտնուիլ։

Խան Ժողովը բարիք մը պիտի նկատէր Տիրայր վարդապետի փոխարումը, և այլեւս պէտք չէր որ պաշտօն յանձնէր անոր։ Խաբեաները առաջնորդ չեն լիներ։ Բայց Տիրայր վարդապետ հինգ վեց նամակներով ժողովին գթութիւնը հայցեր է, ըսեր է թէ անօթի կը մնայ, և անոնք ալ, ողորմելով, բռներ Ակնայ հոլիս կարգեր են։

Տիրայր փարդապետի օգնութիւն ընելու միջոցներ չէին պակսեր անշուշտ։ Կրնային օրինակի համար զայն շնորհակ Օրմանեանի մունը դրկել։ Բայց Ակնցիներուն մե՞ղքը ինչ էր որ բռներ անոնց գլխուն կը հասնեն այդ փարձանքը։

Տիրայր վրդ. մեղք է, լաւ։ Ակնցիներ՞ը... զանոնք ո՞վ մեղքայ։

ՊԱՆՏՐՄԱՑԻ ԽՆԴԻՐԸ

ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ. ԿԸ ԿԱԶՄՈՒԻ

Ինչպէս գրած էինք արդէն, Պանտրմայի ժողովուրդը փութացեր էր առաջնորդին հետ մեկտեղ պատգամաւորութիւն մը ճամբայ հանել Պոլիս։ Այս պատգամաւորները երէկ ներկայացան Խան Ժողովին, նոյնինքն առաջնորդին ներկայութեան, կրկնեցին իրենց բողոքները, յայտնեցին նաև այն պատճառները որոնք այլեւս անկարելի կը դարձնեն Մազրմեան եպիսկոպոսի Պանտրմա դարձը։ Խան Ժողովը երկու կողմն ալ լսելով, յայտնեց թէ յանձնաժողով մը պիտի կազմէ խնդիրը քննելու համար, և յանձնարարեց որ մինչեւ յառաջիկայ չարաթ թէ՛ ժողովուրդը և թէ՛ առաջնորդը գրաւոր կերպով ներկայացնեն իրենց ըսելիքը։ Յանձնաժողովը կազմուած է իրօք, անդամ նշանակուած են Տ. Գրիգորիս արքեպիսկ. Յովհաննէս եան, Սմբատ վ. Գազազեան, Գրիգոր քհնյ. Ճէպէճեան, Գէորգ էֆ. Ասլանեան և Լիւոն էֆ. Տէմիրճիպաշեան։ Պանտրմայէն եկած պատգամաւորները մեկնեցան երէկ իրիկուն, բայց չարաթ օր դարձեալ մարդ պիտի դրկեն Պոլիս, Վարչութեան ներկայանալու և իրենց արդար բողոքները զրաւոր մատուցանելու համար։

ԱԹԷՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ԵՒ ՔԷԼԷԿԵԱՆ ԽԱՆ

Բարիզէն Տիգրան Խան Քէլէկեան, գրով մը Ս. Պատրիարք Հօր հրաւէրին վրայ յօժարութիւն յայտնած էր իր անձնականէն վճարելու Աթէնքի մատրան յինութենէն մնացորդ պարտքին 5000 ֆրանքի գումարը։ Ան ինչ մոդ վը իր երկրի դիտին մէջ զոհութեամբ լսեց նոյն քարտարին այս եկեղեցասիրական նուիրատուութիւնը և որոշեց յանուն նուիրատուին յիշատակարան մը զետեղել մատրան դրան ճակատը և օրհնութեան կոնդակ մը ուղղել անոր։ Եւ որովհետեւ նոյն մատրան չէնքը օտարազգիի մը վրայ աւանդ կը գտնուէր, յանձնեց Տնտես. Խորհրդոյ որպէս զի դանձելով նուիրեալ դրամը հատուցանէ պարտքը և երկրին տիրող օրինաց համաձայն՝ ապահովէ նոյն մատրան ազգ. սեփականութեան իրաւունքը։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲԱՐԵԿԱՐԳԻՉ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ

«Սթամպուլ» կը տեղեկանայ թէ Բ. Դուռը ստիպողաբար 100,000 ոսկիի վարկ մը պիտի խնդրէ Երեսփ. Ժողովէն Փոքր-Ասիոյ բարենորոգմանց գործադրութեանց համար։

Երեսփ. Ժողովը եթէ այս վարկը տայ, յանձնաժողովը պիտի մեկնի։

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՉԱՐԱՆԻ ՇԷՆՔԸ ՈՐԻ ՊԻՏԻ ՇԻՆՈՒԻ

Քաղաք. Ժողովը՝ կեդրոնական վարչարանի խնամակալութեան դրված է դիր մը որով կը ծանուցանէ թէ՝ Կեդրոնական վարչարանի նոր շէնքը եթէ ուզէ չինել Բանկալթիի զերեզմանատան խանութներու մասին վրայ։ որը Բերայի Կալուածոցին կը պատկանի, իրեն նախապէս յատկացուած 3000 ոսկի գումարը պիտի տրամադրէ միայն, ոսկայն, կաւելցնէ Վարչութիւնը, եթէ խնամակալութիւնը, յօժարի շէնքը չինել զերեզմանատան վերի անկիւնը, զբանոցին պատին մօտ, այն ատեն 3000 ոսկիին վրայ, 1500 ոսկի ևս պիտի աւելցնէ։ Խնամակալութիւնը վարչութեան կողմէ եղած այս նոր առաջարկի մասին խորհրդակցելու համար, նիստի հրաւիրուած է։

ՂԵՒՈՆԴ ՎՐԴԻ ԿՂԻՈՒԱԾՆԵՐՈՒ ԵՒՈՅԹ Վ. ՎԱՐԶՈՒԹԻՒՆԸ

Խան Ժողովը իր երէկի նիստին մէջ որոշեց պնդել Դեւոնդ վրդ. Մաքսուտեանի կալուածներուն մասին նախապէս տրուած որոշման վրայ և ըստ այնմ հարկ եղած գրաւոր բացատրութիւնները ներկայացնել վաղուան Ազգ. Ժողովին։

ԴՈՍԹԷՅԻԼԻ ՈՒՍՈՒՑՈՂ ԽՆԴԻՐԸ

Պ. Գրիգոր Անդրէաս երէկ դարձեալ ներկայացաւ Վարչութեան և խնամ բոլոր քաղաք մը ներկայացուցչ Ժողովն վերջ Դուրեան Սրբազան իր մօտ հրաւիրեց յիշեալ ուսուցիչը և յորդորեց զայն որ քիչ մըն ալ սպասէ, մինչեւ որ Խան Ժողովով լուծում մը տրուի այդ խնդրին։ Դուրեան Սրբազան ինքն ալ ընդուներ է որ Քաղաք. Ժողովը իրաւունք չունի առանձին որոշում տալու՝ Դոստը գիւղի ուսուցչական խնդրի մասին, երբ արդէն ասկէ առաջ Խան Ժողովին կողմէ որոշում մը տրուած է։

ԽՍՈՒՆ ԺՈՂՈՎԸ

Խան Ժողովը իր երէկի նիստին մէջ, բեկանեց Սամսոնի առաջնորդական ընտրութիւնը, կարգ մը անհիմն պատճառաբանութիւններով և որոշեց նոր ընտրութեան հրահանգ տալ։ Ուշադրութեան առաւ Մէարիֆի վերաբերեալ խնդիրներու մասին գաւառներէ հասած գրերը և դատական նախարարութեան «թէղրաֆներ»ը և Ուսումն. Խորհրդոյ յանձնեց բաղդատական քննութիւն մը կատարել այս խնդիրներու վերաբերեալ պետական վերջին որոշումներու հետ և արդիւնքը յայտնել փութալ։— Ընդունեց հրաժարականը Սարգիս էֆ. Դնաճեանի՝ Երուսաղէմի Եւրոմէնց հոգաբարձութենէն։— Ընդունեց Յակոբ Աղոտ եպսի հրաժարականը Արաբկիրի առաջնորդութենէն և նկատելով միանգամայն որ այս ընտրական գործողութիւնը փակուած և ընտրական նոր տեղեկագիր մը կարեւոր է ներկայացեալ նոր ընտրելիին՝ Դարեգին Ս. Վ. Խաչատուրեանի համար, որոշեց ըստ այնմ հրահանգ տալ Արաբկիրի Գաւառ. Վարչութեան։ Նոյնպէս առաջնորդական ընտրութեան հրահանգ տուաւ Բաբերդի Գաւառական Ժողովին։

ՄՈՒՇԻ ՀԱՅ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԸ

Մուշէն կը հեռագրեն թէ՝ նախկին եպիսկոպոսն Գէորգ էֆ. Տէր Կարապետեան վերընտրուեր է սուտաբ մեծ ամանութեամբ։

ՀՌՈԴՈՍԻ ՀԱՅ ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐԷՆ ՈՉ ՈՔ ԿԱԾ ՄԵՌԱԾ

Հռոդոսէն եկած նամակէ մը կը տեղեկացուի թէ կղզին գրաւման միջոցին հայ զինուորներէն ոչ ոք կայ մեռած և ոչ ալ Իտալիա տարուած են իբր գերի։

«ԽՍԱՌԱԾ ԵՐԱՁՆԵՐ»

Պ. Հրանդ Նազարեանց այս անունով հրատարակած է իր բանաստեղծութեանց անդրանիկ փունջը, սիրուն ճաշակի մը ծնունդը եղող գեղեցիկ հատորով մը որ 10 դրուշի կը ծախուի։

Ա.ԶԳ. ՀԻԻԱՆԴԱՆՈՑ.— Հոգաբարձութիւնս գոհութեամբ կը ծանուցանէ թէ ի նպաստ Ազգ. Հիւանդանոցի հրապարակ եղած սիկոսի նոր թուղթին վաճառումէն կարգ միջոցի մը մէջ ժողովուած 300 ոսկւոյ հասոյթի մը զոյացած է։

Այս առթիւ կը խնդրուի Պատ. Ազգայիններէն որ հաճին չարունակել գնումը քան ամենայնի առողջապահիկ նոյն սիկասի թուղթին, որ կը կազմէ Ազգ. Հիւանդանոցի գլխաւոր հասոյթներէն մին։

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

22 Մայիս 1912

Ֆրանս. Բանք	93,95
Օսմ. Միացեալ	90,—
Օսմ. Երկաթուղի	205,—
Պանս Օթոման	695,—
Պալիա Գարտայաքն	378,—
Թրանսվալ	41,50

ԴԱՂԼԷԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՔԱՆՈՒՄ

Օսմ. Միացեալ	Օսմ. Ո.	97.19
Ամէնէն բարձր գին	»	97.27
Ամէնէն վար գին	»	97.27
Բուսվի երկաթուղի	Ֆրանք	203.75
Ամէնէն բարձր գին	»	204.12
Ամէնէն վար գին	»	204.12

ԵԹԷ ԿՈՒԶԷՔ

Ամենահաճելի ժամանակ մը անցընել

ՓՈՒԹԱՑԷՔ ԳՆԵԼ

«Մանզումէ.»ի Նախկին խմբագիր

ՅԱԿՈԲ ՏԷՐ-ՅԱԿՈԲԵԱՆ՝ ՆՈՐ ԳԻՐՔԸ

«ՈՒՐԽԵՑԻՆԵՐ ԺՈՂՎԵՑԻ»Ն

ԱՄԷՆ ՏԵՂ՝ 5 ԴՐՈՒՇ

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Ա.Ի ՊԱՆԻՈՅ ԿԱՑՈՒՄԻՒՆԸ

(ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ)

Ալպանիոյ կացութեան մասին երէկ, էջս գիշերին, ներքին գործոց Նախարարութեան տեղեկատուութեանց դիւանին կողմէ Մամուլին հաղորդուած յայտարարութեան մը մէջ կ'ըսուի. — Այն պահուն երբ բարենորոգումներ մտցնելու համար ներքին գործոց Նախարարին նախագահութեան տակ յանձնաժողով մը ղրկուեցաւ, ժողովուրդը խարող մէկ քանի պետեր և անոնց արբանեակները վարժարանի, ճամբաներու, ոստիկան զինուորներու պահականոցի և հեռագրատուններու չինութիւնը արգիլելու արտաքին ձեւին տակ Իբէքի և Եաքովայի շրջականներուն մէջ չարագործութիւններ ընելու մղած են ժողովուրդը։

Այս պետերուն քուն նպատակն է այս կերպով ժողովուրդը մղել ապօրինի պահանջումներ ընելու, ինչ որ բնականաբար պիտի մերժուի և այդ հինգ վեց պետերն ու անոնց խարուղները խստիւ պիտի պատժուին։ Դէպքը սա է. — Պրոբէլլէկի օրը Իբէքի մէջ զէնք պարպուած է քար կոտրելու գացող գործաւորներու վրայ։ իսկ հեռեւեալ օրն ալ՝ Խթօքի մէջ կառավարական շէնքին չինութեան աշխատողներուն վրայ։ Իբէքի—Միթրովիցա հեռագրաթելը աւերուած է, Իբէքէն Խթօք երկարող հեռագրաթելին վրայ զենքով յարձակում գործուած է։ Մայիս 2ին, 25 հոգինոց հրոսախումբի մը կողմէ յարձակում գործուած է Իբէքի երկրորդական վարժարանին չինութիւնը քննելու գացող յանձնաժողովին վրայ, ոստիկան-զինուոր մը սպաննուած է և Շքոտրայի Զաստրիմի գիւղին մէջ մէկ քանի հրոսակներ հրկիզած են երկու պահականոց։

Շնորհ՝ին ձեռք առնուած միջոցներուն հրոսախումբերը փախած են։ Օտար չրջանակներէ ղրկող լուրերը չափազանցուած են։ Սատուցուած է որ հրոսակներուն միացած են նախորդ երեսփոխան Վէյսիթ Ըսենցի Հասան պէյ և գարձեալ նոյն տեղացի Զէյնուլլա աղան։ Պէյաք եղած հրամանները տրուած են քիչ ժամանակի մէջ կարգը վերահաստատելու համար։ Տեղացի ժողովուրդը կ'անիծէ հապիւ 5-600 հոգի եղող աւազակներն ու պետերը։

ՆԱՅԻԼ ՊԷՅԻ ՀՐԱԺԱՐԱԿԱՆԸ

Ելմտական Նախարար Նայիլ պէյ երէկ հրաժարեցաւ։ Վարչապետը ընդունեց։ Փոխանորդարար նոյն Նախարարութիւնը պիտի վարէ Ռավիտ պէյ, հանրօրէտ չինութեանց Նախարարը։

ԻՏԱԼԱՑԻՆԵՐԸ՝ ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՀՊԱՏԱԿ

Մինչեւ հիմա 80 իտալացիներ դիմած են օսմ. հպատակութիւնը ընդունելու համար։ Սխալ է թէ պանքներու մէջ աշխատող իտալացիները պիտի չմտնուին։

ՍԻՒՄՊԷՔԻՆ Ա.Լ ԳՐԱՒՈՒԱԾ

Իզմիրի կուսակալութենէն հասած հեռագիր մը կը հաստատէ թէ Սթանքէօյը և Սիւմպէքին գրաւուած են, առանց ընդդիմութեան։

ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

Նախարարաց Խորհուրդը երէկ գլխաւորաբար զբաղեցաւ ալպանական խնդրով։ Այս առթիւ կարդացուեցան Սկիւպէն, Շքոտրայէն և Մանասթիրէն հասած հեռագիրները։ Կարգ մը նոր միջոցներ ձեռք առնուեցան կարգը վերահաստատելու համար։ Երկար հեռագիրներ փոխանակուեցան Թալէաթ և Հաճի Ադիլ պէյերու միջեւ։ Խորհուրդը զբաղեցաւ նաև կղզիներու գրաւման և Տրիպոլոյ վերաբերեալ խնդիրներով։

ԹՈՒՐՔ ԳԵՐԻՆԵՐԸ ԻՏԱԼԻՈՅ ՄԷՋ

ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՍՈՒԳԱՀԻ ՊԷՅ ԵՐԱԽՏԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ՅԱՅՏՆԷ

Քալէրթայէն Մայիս 16 թուով կը գրեն։—

«Ոստիկանապետ Մ. Թէպուլչի երէկ գնաց Ալտիքրէտա ուր պահուած են պատերազմական գերիները, այցելելու Արշիպեղագոսի կուսակալ Սուգահի պէյին։ Փիչ յետոյ, այ՝ վերջինը ընկերացած մաքսային տեսչին, փոխադարձ այցելութիւն տուաւ ոստիկանապետին, ինչպէս նաև Զօր. Ֆըրամարինի։ Տեսակցութիւնը սիրալիր եղաւ։ երկու անձնաւորութեանց միջեւ ոչ մէկ ակնարկութիւն եղաւ պատերազմի մասին։ Սուգահի պէյ խիստ գոհ մնացած է իրեն ցուցուած ընդունելութենէն, թէ բանակին և թէ բնակիչներուն կողմէ և իր երախտագիտութիւնը յայտնած է իրեն յատկացուած պաշտպան բնակավայրին համար։ Հռոդոսի գրաւման առեն առաջին անգամ գերի բռնուած անձերն ալ իրենց գոհունակութիւնը յայտնած են Հռոդոսէն մեկնումէն ի վեր մինչեւ Քաղէրթա հասած օրը իրենց տարուած խնամքներուն համար։ Թաբենթէն մինչեւ Ալտիքրէտա բոլոր կայարաններուն մէջ պատկերապարդ քարթ-բօսթալներ և «բուլտեր բաշխուեցան զինուորներուն, որպէս զի լուր ղրկեն իրենց ընտանիքներուն։

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻ ԴԷՄ ՅԱՐՁԱԿՄԱՆ ԶՐՈՅՑ

Երէկ իրիկուն ժամը 3ին զրոյց մը ելաւ թէ Պուլկար հրոսախումբ մը յարձակում գործած է երկաթուղիին վրայ։ «Մէնիթէօն» կ'ըսէ թէ այս առթիւ ստոյգ լուր մը առնելու համար դիմած է Արեւելեան երկաթուղիներու տեսչութեան և ներքին գործոց ու հանր. շինութեանց նախարարութեանց խորհրդականներուն, որոնք չեն հաստատած այս զրոյցը։

ԻՏԱԼԱՑԻՆԵՐՈՒ ՎՏԱՐՈՒՄԸ

Անցեալ օր Մէ.ժբրի ընկերութեան չոգենաւով 400ի մօտ Իտալացիներ մեկ

ԼԷՕՆ ԳԱՇՈՒՆ

ԷԼՆԻՋԷՐԻ ՀԱՍԱՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

Է.

ՍԵՒԱՄՈՐԹ ՆԵՐՔԻՆԻՆ

Պէյին հարէմին մէջ կ'երգեն կոր, ը՞սաւ Մէհմէտ, «լաւութա՞ն է չալածնին։ Ես գիտեմ։

—Այո՛, պատասխանեց Պէյզոը, նուագարաններ կան ներսը, տղոր կնիկներ ալ կան, ճեփ ճերմակ մարմիններով, մազերնին հոտաւէտուած։ Բայց ատոնք մեզի-պէսներուն չեն մնացեր։

—Ո՞ն ըսաւ Մէհմէտ, եթէ սա տիկնոջը թայիր պէյը մատնած չըլլար, եթէ յարձակում գործած ըլլայինք, հիմա չատոնց անոնց տէրն էինք եղած։

Այդ միջոցին անդրադարձայ մեր Պէյլան մտնելուն վրայ. միտքս ինկաւ ինձի ապարանքէն տուող գեղեցիկ կինը և սկըսայ խնդալ։ Բոլոր ընկերներս գործի վրայ էին, բանջարեղէն կը մաքրէին, հորէն ջուր կը քաշէին. ես Մէհմէտին «սազը առած անոր կ'ընկերանայի թօսքական եղանակ մը երգելով։ Երբոր երգս լմնցուցի, այն ատեն վանդակին ետին գտնուող երգող կինը, որ իմ երգած ատենս դադրած էր, սկսաւ իմ եղանակս երգել, բայց հիանալի կերգով։ Անիկա իր լալութայնի վրայ անա՛նկ նուրբ փոփոխութիւններ, անա՛նկ ձայնալարերու ոլորումներ, անա՛նկ թրթռումներ կը հանէր որ. այլևս իմ երգածս ականջիս ազդաւի կրկոց մը կ'երևար, իսկ անորը սոխակի դայլայլ մը։

Երբոր երգը աւարտեց, բոլոր ընկերները որոնք սահին տակը կրակ վառելու զբաղած էին, սքանչացման «ա՛հ» մը քաշեցին։

Միջոց մը ինձի անանկ եկաւ որ վանդակին ետևէն երեք մատներ դուրս եղան. սակայն շուտ մը կորսուեցան։ Այն ատեն Պէյզոյ ըսաւ ինձի.

—Նորէն սկսէ՛, Մէհմէտ, կարելի է ինք ալ կ'երգէ նորէն։

Նորէն ձեռք առի իմ «սազս» և երգս սկսայ։ Տակաւին զայն չէի աւարտած, երբ պզտիկ կարմիր գուռը բացուեցաւ. խոշոր սեւամորթ մը բակը մտաւ։ Օսման առանց թող տալու որ անիկա բերանը բանայ, անմիջապէս սկսաւ.

—Բարե՛ւ, Մէրճան, Լո՛ւլու, Ֆարաճ(* կամ ինչ որ է անունդ, ո՛վ իմ բարեկամս, որուն անունը չեմ գիտեր անհամբեր միսի կը սպասենք կոր բանջարեղէններուն մէջը դնելու համար, անուշեղէններ ալ...

Բուստ, Մարգրիտ, Ուրախութիւն, թարգմանուող այս անունները գերիներու յատուկ են։

Սեւամորթը Օսմանին խօսքը կտրեց, և իր սուր ձայնովը ըսաւ.

— Տիրոջ բացակայութեան ես եմ որ ատոնը կը հրամայեմ, ես եմ հարէմին պահապետը, աղջիկներուն տէրը։

— Եթէ դուն ես աղջիկներուն պետը, գնա՛ անոնց խառնուէ՛, բաւ Օսման բարկութեամբ։ Եգիպտոսի մէջ, ես փաշային չավուշն եմ և մանչերուն կը հրամայեմ, աս տեղին ի՞նչ կը խառնուիս դուն։

— Դուք իմ տիրոջս հարէմին անարգանք կ'ընէք կոր, գոչեց սեւամորթը ոտքը գետինը զարնելով. խայտառակութեան ելեր էք և տիրոջս սարային երգը կ'երգէք կոր։

— Մենք հոս պահակներ ենք ըսաւ Օսման կաս կարմիր կարած. դուն եկեր փաշիշահին գափու քուլին կ'անարգես կոր։

(40) Թարգմ. ՀԱՅԿԱՆՈՒՇ ՄԱՌ

ՏԻՖԹԵՐԸ ԽԱԳԱՆԻՏԷՆ

Պարմօրքը չիֆթլիքը հիւսայունտան վէլիահատը սալթանաթ տէվլէթլու նէկապէրլու նուսուփ Իզզէթտին էֆէնտի հազրէթլէրինէ թախսիս պուլուրան պիր թարաֆը Շեյխիսլէն Պէօյիւքտէրէյէ կիտէն ճատտէ վէ պիր թարաֆը Իզզէթ փաշա չիֆթլիկի նամբյա եատ օրնան չիֆթլիքը հիւսայուն արազիսի վէ պազէն Բեաղրտխանէ գարիյէսի մէրասը վէ պիր թարաֆը երկնէ մէկզիւր գարիյէ մէրասը վէ միւսահիպ Սէյիտ էֆէնտի չիֆթլիկի վէ արազիսի վէ թարաֆը բապիի Զինէիրլի Գուլյուսան Պէօյիւքտէրէյէ կիտէն ճատտէ իլէ պազէն մէկզուն վէ պազէն Հաֆիտ աղա թարլա վէ արազիսիյէ մահտուտ Զինէիրլի Գուլյու չիֆթլիկի իթիսալինտէ պուլունան արազի ասհապիյէ հուսուսը մէկզիւր տարխլինտէ պիր սուրէթլէ պազը արազիյէ թասարրուֆ իտտասընտա պուլունանլար օրտըզը թազտիրտէ անկէրին եէտլէրինէքի վէսաիզի թասարրուֆիյէնին ուսուլ վէ եա սուրէթը մուսատտագէլէրինի օն պէշ կիւն զարֆընտա Տէֆթէրը Խագանի նէզարէթի ուսուրը չէրիյէ մէմուրիյէթինէ իպրազ իլէ

Տէֆթէրը մահսուսնա գայտ իթարմէլէնի վէ միւտտէթը մէզգիւրէնին միրուրընտան սօնրա վագը օլաճադ միւքասամթն զոմիսիոնա մէսան մէսան օլմայաճազը իլան օլուրը։ 9 Մայիս 328 3—1

ՄԱԳՐԻԲԷՕԳ ԳԱԶԱՍԸ ՄԱՀԲԷՄԷԻ ՇԵՐԻԷՍԻՆՏԷՆ

Իսթանպոլ վիլայէթի տարիֆինտէ Մաքրիքէօյ գազասընտա էֆգաճը Անտոնաքի սօգաղընտա վագը ճապէթը թէմէնի Խայրի էֆէնտինին խանէ վէ պազէսի, եսարի Ակօր էֆէնտի խանէ վէ պազէսի, արգասը սիւտտի Դոնսթանթինին արասը, վէ պազէն մէրդուսընն տիկէր խանէ վէ պազէսի ճիպէնէսի Թարիգը ամ իլէ մահտուտ տէօրթ նիսէէրօ իլէ մուրազդամ մուգատտէմա արսա էլեվմ մա պազէ պիր պապ խանէնին սէքիզ հիսէ իթիպարիյէ իթի սաիմ հիսէ չահյէսի պունտան ազտէմ Մաքրիքէօյ գազասը մահքէսէի չերիէսի մարիֆէթի վէ միւնտատի հաճի Շիւքրի էֆէնտի եէտիյէ էլտիլ միւզահտէ պէհէր լիրաի օսմանի եիւզ դրուշ հէսապիյէ իթի պին դրուշտա Թալիպի էօհտէսինտէ Թէգարրուր իթմէքլէ զիյատէ Թաիպ օլանլարը գազաի մէզգիւր մահքէմէի չէրիսինէ միւրաճաաթ իթմէլէրի։

Նիսան 11

ԷՕՔՍԻԻՐԷՆԼԷՐԷ

ԳԱԹՐԱՆ ՀԱԳԳԸ ԷՔՐԷՄ

Էվրօքսատան կէլէն գաթրան սուլարընը քեսգիքէսինէ էզէր տիէթ միւրաճաճէ վէ լաթիֆ օլուպ, միյանէյի գաթիէն պօղաղ։

Մէչէուր օսմանլը վէ էճնէպի թապիպլէրին մաղհարը թագտիրի օլտուղը կիպի, էզճիւմլէ միթէվէֆա տագթ. Խօրասանճեան էֆենին թագտիրնամէսիյլէ ըիւճհանիյէթի թասվիպ վէ Մէքթէպը Թրպպիյէի Շահանէ տախի թաստիգ էյլէմիշ տիր։ Պրիւքսէլ սէրկիսինտէն ալթուն վէ կիւմիւշ մտտպեսյա նայիլ օլտուղը կիպի, Պրուսա սէրկիսինտէն տէ ալթուն միտալեայա նայիլ օլմուշ տըր։

Իրլէճէնք սու տէրունէ պիր գանվէ գայշը աթրլտրզտա, պուլաչը խասթալըպլարան վրայէ վէ մուհաֆազա խէր։

Կէօյիւս նէդլէյէրինէ, էօքսիւրիւքլէրէ, էնֆլուէնցայա, արնչիթլէրէ, նէֆկա տարլըղընա, վէրէմին պայլանկըճլարընա, տէրի խասթալըպլարընա և իտրար եօլու բահանքսղլըղընա ֆախէպանչ տըր։

Սթամպօլտա մէչհուր տէբօ վէ էճզախանէլէրտէ պուլունը։

Ուժումի տէբոսը եէնի Բօսթանխանէ գարշըղընտա «մանլը էճզաի Թըպպիյէ տէբոսը տըր։

Սթանպօլտա ֆիյատը 5 զրուշ տըր։

ՏՔԹ. Պ. ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ՆԵՐՔԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Արանց և կանանց ծննդամիզական և գաղտնական ախտերուն

Երկար տարիներ զանազան հիւանդանոցներու մէջ պաշտօնավարելով, իր ստացած փորձառութեամբը բժշկական նորագոյն մէթոտներով կարճ ժամանակի մէջ կը բուժէ գրանկախտը, ջերմամիզութիւնը, սերմնահոսութիւնը, առնական անկարողութիւնները, բլսոքթոթի և միզամանի, ինչպէս նաև ստամոքսի, սրտի, թոքերու, աղիքներու և երիկամներու հիւանդութիւնները և զանազան յատուկ վէրքեր։

Բացի կիրակի, ամէն օր կէս օրէն մինչև երեկոյ կը գտնուի Սիրքէճի, Թրաժվայ հատտէսի, լոգեկառքի ելքի դրան կիրը, իր մասնաւոր դարմանատան մէջ։

Իսկ առաւօտէն մինչև կէս օր հիւանդ կ'ընդունի Դէտիք Փաշա, Գալի Փաշա եօ-ղուը, Միսկլիսի փողոց, թիւ 6 իր բնակարանը, նաև Մասատկայ Վահրամ էֆ. Սասատուրեանի գեղեցիկը և սուր Զորիքշաբթի, կէս օրէ առաջ ձրի։

ԴԱՂՁԱԿԱՆ ԱԽՏԻ ՄԷԿ ԱՆԳԱՄԷՆ ԲՈՒԺՈՒՄ

ՏՔԹ. Ճ. ՈՒՂՈՒՐԼԵԱՆ

Բրոֆէսոր Էրլիխի վերջին անգամ գըտած 606 Մալվարսան գեղերով կատարելագործէ կը բուժէ հին և նոր գոպիկական ախտերը, միմիայն մէկ ենէքցիոնով. նաև կարճ ժամանակի մէջ կը դարմանէ ջերմամիզութեան, միզամանի և երիկամունքի եւ բրօսթատի հիւանդութիւնները, ինչպէս նաև առնական անկարողութիւնն բոլորովին նոր մեթոտներով։ Իրեն դիմող հիւանդները կ'ընդունի ամէն օր իր գործատեղին, Սիրքէճի, Թրամվէյի ճամբուն վրայ Ֆէպուս լուսանկարչատան տասներորդ յարկը։ Տանը.—Ամէն տեսակ գործողութիւններ միջոցքի և արգանդի հիւանդութիւններու և մանուկներու ֆոնտ։

ՏՔԹ Տ. ՃԷՉԱՒՐԼԵԱՆ

Բարիզէն վկայեալ մասնագէտ ջղային եւ մտային հիւանդութեանց

Կը դարմանէ ամենավերջին դրութեամբ եւ ելեկտրաբուժութեամբ կաթուածները, gdaralysies), մենէժիրը (ménegite) իր տեսակները զանազանելով, ջղային ցաւերը, nevralgie faciales և nevral, ies siatiques, ինչպէս ձեռքի գողդողը, սրտի բաբախումը, ջղային քրտինքը, ջղային գիրութիւնը եւ ջղային նիհարութիւնը, տղայոց գիշերային միզանցութիւնը, սերմնահոսութիւնը, առնական անկարողութիւնը, կը դարմանէ ուսնոսութիւնը՝ Բրոֆ. Շարքոյի դրութեամբ, ցնցապարը (chorée) եւ զանազան ջղային եւ մտային գիրութիւնը։

Կը գտնուի ամէն օր, բացի կիրակիէ-ատտուրէ մինչեւ երեկոյ Սիրքէճի կայարանի ելքի դրան կից իր մասնաւոր դարձ, մասնաւոր։

ՏԷՐ ՄԱԼՕՆԻՔ

Մասնաբիւղ Ղալաթիոյ. — Քամանտան։

Պոլսոյ գործակալութիւն. — Դաթրբէքօղլու բաստիին դիմաց Աչիր էֆ. Քիւթիպխանէ փողոց։

Պոլսոյ գործակալութիւնը, Ղալաթիոյ մասնաճիւղին նման, կը կատարէ Պանքայի ամէն տեսակ գործառնութիւններ։

Գործակալութիւնը կը կատարէ նաեւ գանձումներ Թուրքիոյ բոլոր գաւառներուն, ինչպէս և արտասահմանի համար։

ՍՈՒԱՉԻՆ ԱՑՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ԶՐԻ

ՏՈՔԹ. ՊԷՔԵԱՐԵԱՆ

ՎԿԱՅԵԱԼ ՇԵՐԱՆԱՒԱՐՏ ԲԱՐԻԶԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ

Մասնագէտ ծննդամիզական զարմանաններու, գաղտնի հիւանդութեանց և մանկաբարձութեանց

Տասն եւ հինգ տարի շարունակ Բարիզ Նեքքէր-Պաօքա, Սէն-Լուի և Լաոբ-Պուաշիէի հիւանդանոցներու մէջ գործելով, իր մասնագիտութիւնը կատարելագործած է ալքարաճոյակ բաօֆլսէօռ Ալպառան, Կիւիոն, Բեծծի Հալրբօ և Հարթմանի առաջնորդութեամբ։

Միքռոսքոբիք լուրջ քննութենէ մը վերջ նորագոյն մէթոտով չատ կարճ ժամանակի մը մէջ և արժատապէս կը դարմանէ հին և նոր ջերմամիզութիւնը, կուսմիլիթը, միզարգելութիւնը, միզամանի, երիկամունքի և արգանդի ամէն տեսակ հիւանդութիւնները։

Միզամանի և երիկամունքի քարերը և աւազը կ'անհետացնէ մեծ գիւրութեամբ և ՍԻՍԹՕՍԿՈՊԻ և ԼԻԹՕԹՐԻՍԻի միջոցաւ։

Գիշ օրէն կը կորսնցնէ միզանցքի նեղութիւնը, միզարգելութիւնը և արագամիզութիւնը (ԵԼԷԿԴՐՕԼԻԶ ԼԻՆԷՕ-ՍԻՖԻ-ՔԻԻԼԷՌՈՎ) մասնաւոր դեղերով և ի պահանջել հարկին, ելեքտրականութեամբ կը բուժէ ամէնէն յուսահատ անկարողութիւնը եւ կը կատարէ ամէն տեսակ վիրաբուժական գործողութիւններ. ի մի բան, չնորհիւ իր նորահնար գործիքներու հաւաքածոյին, կը յաջողի դարմանել ամէնէն յուսահատ և ամէնէն դժուարին հիւանդութիւնները։

Գալով հին և նոր գաղիական ախտին, կընայ արմատապէս բուժել 606ի ներարկումով որ անձամբ ուսումնասիրած է Ֆըռանքֆորթի, Պեռլինի, Վիեննայի և Բարիզի լաբոռաթուառներուն մէջ։

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր իր բնակարանը առաւօտեան մասը 9էն 4. Բեռա, Զաքմաք փողոց թիւ 4-5, Թաշճեան աբառթման. բացի հինգշաբթի կէս օրէ վերջ և կիրակի։

ՏՈՔԹ, ԹԱՇՃԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ԱՐՏԱՔԻՆ, ԾՆՆԴԱՄԻԶԱԿԱՆ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ԱԽՏԵՐՈՒ

Նախկին Օգնական ուսուցիչ Օսմ. Բժշ. կ Հասպարանի

Դիտական ամենավերջին մէթոտներով կարճ ժամանակի մէջ կը դարմանէ ամէն տեսակ մորթային, ծննդամիզական և կանանց ախտերը, ջերմամիզութիւն երիկամներու, միզամանի եւ այլ հիւանդութիւնները, ելեկտրաբուժութեամբ՝ սերմնահոսութիւնը, անկարողութիւնը, երաշափրձութիւնը. — (606)ի ՍԱԼՎԱՐՍԱՆԻ ՆԵՐԱՐԿՈՒՄՆԵՐՈՎ ԵՒ ԱՑԼ ՄԻՋՈՑՆԵՐՈՎ ՖՐԱՆԿԱԽՏԻ ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ. մէջի։ արեան, խուլի, քիմիական և մանրէաբանական քննութիւն։ Դարմանատունն է Պայազիտ, փոսթահանէին դէմի Սինէմեան գեղարան ամէն օր, կէս օրէն վերջ և երեկոները Գում Գաբու, Լ. Պետրոսեան գեղարանը։

ԱՂՔԱՏՆԵՐԸ ԶՐԻ

ՍՈՒԱՉԻՆ ԱՑՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ԶՐԻ

ՏՈՔԹՕՐ ԳԱՌԼՕ ՑԱԿՈՐԵԱՆ

ԱԲՐՈՏԹԵԱՆ ԵՒ ԾՆՆԴԱԿԱՆ ԴՈՐԾԱՐԱՆԱՑ

ԱԽՏԵՐՈՒ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆՈՒՄԸ

Ծննդական և արբոտիթեան գործարաններու Հիւանդութեանց մասնագէտ բժշկ Տօքթ. Գառլօ Յակոբեան գիտական վերջին նորութեանց շնորհիւ առանց ցաւ պատճառելու ենթակային հիմնապէս կը բժշկէ գրանկախտը, հին և նոր ջերմամիզութիւնը, առնական անկարողութիւնը և սերմնահոսութիւնը, ինչպէս նաև երկու սեռի վերաբերեալ արբոթիտեան և ծննդական հիւանդութեանց ամէն տեսակները և կանանց արգանդային հիւանդութիւնները։

Ամէն օր, կէս օրէն վերջ, բացի կիրակի օրէն կը գտնուի Պահէք-Գաբու, շաքարավաճառ Հաճի Պէքիրի անկիւնը, թիւ 18, Մէրամէթեան-Պիանքի դիմաց։

Ուրբաթ օրերը ձրի

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՕՆԻՔ

Մասնաճիւղ Ղալաթիոյ. — Քամանտան։

Պոլսոյ գործակալութիւն. — Դաթրբէքօղլու բաստիին դիմաց Աչիր էֆ. Քիւթիպխանէ փողոց։

Պոլսոյ գործակալութիւնը, Ղալաթիոյ մասնաճիւղին նման, կը կատարէ Պանքայի ամէն տեսակ գործառնութիւններ։

Գործակալութիւնը կը կատարէ նաեւ գանձումներ Թուրքիոյ բոլոր գաւառներուն, ինչպէս և արտասահմանի համար։

ՏՕՔԹՕՐ ՏԻԳՐԱՆ ԹԱՊԻՊԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ՄՈՐԱՑԻՆ ԱԽՏԵՐՈՒ

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր, Շեյխ, Օսման պէյի զազինօն մօտ, Անանեան աբարթմանի իր յարկաբաժնին մէջ

Արանց և կանանց ինչպէս նաեւ տղայոց ամենազգի հին և նոր ախտերը, ստամոքսի, աղիքներու, երիկամներու, սրտի եւայլն հիւանդութիւնները անգլիական և ամերիկեան նորագոյն մեթոտներով կը դարմանէ։ Գրանկախտը և անոր հետեւանք բոլոր յատուկ հիւանդութիւնները «Սալվարսան»ի և բոլորովին նոր դրութեամբ «Սեսամին»ի ներարկումներով կը բուժէ առանց ո՛եւէ ցաւի և առանց զբաղումի արգելք ըլլալու։

Որպէս զի ոեւէ մէկը չի վարակուի թիֆոյով և զօլերայով, վերջերս Ամերիկայի և Անգլիոյ մէջ հնարուած, կիրարկուած և յաջողութեամբ գործածուած նորագոյն միջոցներով պատուաստում ալ կը կատարէ։

Ուրբաթ օրեր մինչև կէս օր ձրի։

ՔԱՐԼԸՄԱՆ

Յ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ, ԲԵՐԱ Յ

ՅՈՒՑԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԵՌՈՑԹՆԵՐՈՒ ԳԱՐՆԱՆ ՍՌԹԻՒ

	ԴՐՇ.
Գոսթիւմ թայեոր քէթէն ամէն գոյնէ	80
» » անգլ. կերպասէ	100
Հագուստներ վուալէ բէնէսէսի ձեւով	80
» բուրդ մուսլինէ » »	125
Գաշ բուսիէռ քէթէն ամէն գոյնէ	45
» » Բօբլին կերպասէ	130
Պլուզներ պաթիսթէ գունաւոր	14
» » ֆիսթոյ. և փողկապով	20
» ճերմակ վուալէ	20
» բանտէ տանթէլով զարդարուն	30
» միմիայն տանթէլով	30
» » բէքինէ կերպասներ	54
Շրջազգեստ քէթէն վերջին նորոյթ	30
» պրակէ սեւ և գունաւոր	60
» անգլիական կերպասէ	47
» չայագէ սեւ և գունաւոր	45
Ներքնազգեստ գծաւոր քէթէն	12
» պրակէ ամէն գոյնէ	18

	ԴՐՇ.
Ներքնազգեստ սատտզրօ կերպասէ	80
» լիսէրթին կերպասէ ամէն գոյնէ	35
» պաթիսթէ տանթ. զարդարուն	15
Քօրսամներ » »	4
Հովանոցներ կէս մետք. վերջին գոյներ	30
» ամբողջ » » »	45
» » գեղեցիկ կոթով	50
Աղջկան հագուստներ գծաւոր քէթէն	18
» » ճերմակ պաթիսթէ	35
Տղոց » քէթէնէ	25
» » գծաւոր քէթէնէ	30
» » չայագէ ծովային ձեւ	50
» վերարկու »	30
Քօրսէներ վերջին ձեւ	27
Այրերու չապիկներ ճերմակ պասթայով	20
Գիշերանոցներ աղէկ խասայէ	17
Անդրավարտիկներ ֆրանսական բազէ	12
Թաղկինակներ կնոջ համար պաթիսթէ մարքայով տուզինան	22

	ԴՐՇ
Թաղկինակներ կնոջ հմ. մարքով քէթ.	50
» այրերու » » պթս.	30
» » քէթէն մարքով	63
Գուլպաներ կնոջ համար մուսլինէ	
» » » սև աղ. տես	3 1(2
» այրերու սև գունէն աղ. տս.	4 1(2
» » ֆիլտիքաս բանուած	6 1(2
Զեռնոցներ կնոջ հմ. եր. ճերմ. գուն.	
» » » » խմիթ. չուէտ	11
» » » » կէս մետաքս	10
» » աբմ. մետ. սեւ և գուն.	15
Էշարբ քրիսթալին կերպասէ	18
» բանտէ ամէն գոյնէ	18
» քրէք տը շին ամէն գոյնէ	30
» մետք. վուալէ » »	50
Վուալէթ մուսլինէ » »	19
» չիֆոն » »	27
» քրէք տը շին » »	40

ՆՈՐ ՃԻՒՂ
ՔՕՍԹԻՄ ԹԱՑԵԷՕՐՆԵՐ
եւ հագուստներ չափու վրայ

ՆՈՐ ՃԻՒՂ
ԿՆՈՋ ԵՒ ԱՂՋԿԱՆ ԳԼԽԱՐԿՆԵՐ
Պատրաստ և չափի վրայ

10000Է Ն ԱՒԵԼԻ
ՔՈՒՐԴԻ ԵՒ ՄԵՏԱՔՍԷ

ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ
ԲՈՒՐԴԷ ԿԵՐՊԱՄԱՆԵՐ ՀԱԳՈՒՍՏԻ ԵՒ ԴՕՍԹԻՄ ԹԱՑԵԷՕՐԻ ՀԱՄԱՐ
ՋԱՐԴԵՐ, ԿԱՌՆԻՆԵՐ, ԵԼՆ

ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ
ԿՆՈՋ ՃԵՐՄԱԿՆԴԷՆՆԵՐ
ՊԱՏՐԱՍՏ ԵՒ ՉԱՓՈՒ ՎՐԱՑ

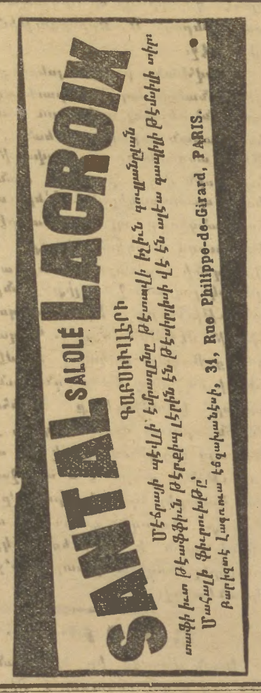

ՕՍՄ. ԱՌԵՒՏՐ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

شركت تجارية عثمانية

SOCIÉTÉ COMMERCIALE OTTOMANE

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 100,000 ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՈՍԿԻ

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՅ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ

ԳՐԱՍԵՆԵԱԿՆԵՐԸ ԲԱՑ ԵՆ ԱՌԺԱՄԵԱՅ ԿԵՐՊՈՎ

ՍԹԱՄՊՈՒԼ, ԳԱԹԸՐՃՕՂԼՈՒ ԽԱՆ

Հայկական սոյն դրամական հաստատութիւնը կ'ընէ փոխառութիւններ, առևտրական տոմսերու, մուրհակներու, փոխանակագիրներու, բաժնեթուղթերու, պարտատոմսերու, ապրանքներու և բեռնագիրներու վրայ։

Կուսայ չէքեր, վարկագիրներ, փոխանակագիրներ և հեռագրական վճարում, հրամաններ, ինչպէս Թուրքիոյ նոյնպէս աշխարհիս բոլոր մասերուն վրայ։

Կը գնէ և կը ծախէ ամէն տեսակ բաժնեթուղթեր և պարտատոմսեր թէ՛ մեր և թէ բոլոր օտար հրապարակներու վրայ, ինչպէս և օտար դրամներ։

Կը գանձէ եւ կը զեղչէ առևտրական տոմսեր, մուրհակներ, փոխանակագիրներ, ամանեթուղթեր և կտրօններ։

Կ'ընդունի դրամական աւանդներ նպաստաւոր պայմաններով։

Դրամատունս հաստատած է առևտրական տեղեկութիւններու համար յատուկ կերպով կազմակերպուած սպասարկութիւն։

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՍՆՏՈՒԿ

Խնայողութիւնը մեր հաճախորդներուն մէջ քաջալերելու համար կ'ընդունի 25 դրուշէն սկսելով գումարներ

Դրամատունս կը կատարէ նաև թէ՛ իր հաշուոյն, թէ՛ մասնակցութեամբ և թէ՛ բրիչներու հաշուոյն ամէն տեսակ արդիւնաբերութիւններու և ապրանքներու գնումը վաճառում, փոխանակութիւն, ներածում և արտածում։

Կ'ընդունի ներկայացուցչութիւն թէ՛ տեղական և թէ օտար տուներու։

Կը կազմէ առևտրական և ճարտարարուեստական ընկերութիւններ և կը մասնակցի անոնց։ Կ'ընէ հանրօգուտ չինութեանց վերաբերեալ ամէն տեսակ ձեռնարկութիւններ։

ՄԵՐ ՕԱՃԱԽՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ԱՒԵՏԻՍ

ՆՈՐ ԽԻՒՍ

Մօհամէտ Ալի պէյի կողմէն հնարուած և Արքունի նախկին դեղագործ Էվրէնիտիի միջոցաւ պատրաստուած համաւաւոր Անիսօնի հիմիսը Պահէք Գաբու, Գասապեան դեղարանը և Մեհ Ճամի, Մօհամէտ Բեազիմ պէյի դեղի մթերանոցը, ինչպէս նաև բոլոր դեղարանները եւ մթերանոցները կը վաճառուին։ Պոլսոյ մէջ գինն է 5 դրուշ։

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ԱՆԿԼՕ-ՀԱՅ ՓԱՓԱԶԵԱՆ ԲԱՌԱՐԱՆ

1136 Է.Ջ 800 ՊԱՏԿԵՐ

Արժանացած համազգային գնահատման, եղական և անմրցելի իր տեսակին մէջ անդիրէնէն հոմանիշներ. գիտական բառերու ճոխ մթերք. մասնաւոր յատկութիւններ միակ վստահելի բառարանը. գին լաթարկազմ 60, կիսակաշի 65. փոսթի ծախքով 65 և 70 դահեկան. հայ ուսանողաց գոհացուցիչ զեղչ. դիմել հեղինակին՝ Զ. Տ. Ս. Փափազեան, Կ. Պոլիս, Պայազիտ Հասս։

ՏՔԹ. ԱՐԱՄ ՈՒՆՃԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ԳԻԹԻ, ԱԿԱՆՋԻ ՈՒ ԿՈՂՈՐԴԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Բերա, Շեյտակ ճամբայ, Թագսիմի ֆրանսական հիւանդանոցին մօտ, 52 թիւ աբարթմանը

Բարիզի մէջ իր մասնագիտութիւնը կատարելագործած ըլլալով՝ ելեկտրական նոթեան ու ցարդ Պոլսոյ մէջ չգործածուած «տաք օդի, տիֆիուսնոսքիի, ֆոզոֆուսքոքի ու ամէն նորահնար մեթոտներով մեծ յաջողութեամբ կ'դարմանէ խուլութիւնը, գլխու պտոյտն ու հինցած ցաւերը, ականջի խժալն ու ականջի, քիթի, բերնի, կոկորդի ու խռչակի ամէն տեսակ հիւանդութիւններ։ Նամանաւանդ երեսի ու քթի վրայ անձեւութիւնները, որոնք ցարդ անբուժելի նկատուած էին։ «առանց գործողութեան», կատարելագէն կ'չակէ նորահնար գործիքով մը, որու, չնորհիւ բազում այդ կարգի հիւանդներու՝ Եւրոպիոյ մէջ բժշկուած ըլլալը կ'ապացուցանէ։ Վիզի ու գլխու վրայ ամէն տեսակ գործողութիւն կը կատարէ և տղայոց կոկորդի նշիկները (պատէմճիկ) կը հանի առանց արիւնահոսութեան, իր մասնաւոր գործիքովը։ Հիւանդ կ'ընդունի մինչև երեկոյ, Պահէք Գաբու, Հաճիտիկ Սիւլթի դէմ Աբիկ Իւթիւճեան դեղարանը, իսկ կէս օրէ վերջ իր տունը։ Հինգշաբթի օրերը կէս օրէ վերջ իր տունը դիմող ամէն հիւանդները։ Իսկ վկայեալ աղքատներն ամէն օր պատրաստ է ձրիաբար դարմանելու։